

IZ SVETA TIŠINE

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije

► Sporočilo ZDGNS za javnost ob mednarodnem dnevu gluhih

► Jabolko navdiha tolmačem SZJ

► Milanska konferenca 1880

► Zakon o dolgotrajni oskrbi

► Ciril Sitar – pobudnik učnih delavnic za gluhe

Izdajatelj:

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije
Drenikova 24, Ljubljana,
telefon: 01/500 15 00
telefaks: 01/500 15 22

Spletna stran:

www.zveza-gns.si

Urednik:

Anton Petrič,
urednistvo.ist@zveza-gns.si

Uredniški odbor:

Valerija Škof, Darja Pajk, Aleksandra
Rijavec Škerl, Valentin Jenko

Lektorica:

Darka Tepina Podgoršek

Oblikovanje: Artmedia

Tisk: Tiskarna DTP

Uredništvo si pridržuje pravico do objave, neobjave, krajšanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s poslanstvom in prostorskimi možnostmi glasila. Mnenja in stališča posameznih avtorjev prispevkov ne izražajo nujno tudi mnenj in stališč uredništva in ZDGNS. Nenaročenih besedil in fotografij ne vračamo. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisnim privoljenjem. Anonimnih prispevkov oziroma prispevkov, ki žalijo čast drugih, ne objavljamo. Glasilo je brezplačno in v javnem interesu, zaradi česar na podlagi 8. točke 26. člena Zakona o davku na dodano vrednost (UL RS št. 89/98) ni zavezano plačilu DDV-ja. Izhaja v nakladi 3.700 izvodov.

Fotografija na naslovnici:

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor tolmačem SZJ podelil jabolko navdiha

Foto:

arhiv Urada predsednika Republike Slovenije

Izdajo in tisk glasila sofinancirata Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (FIHO) ter Ministrstvo za kulturo.

Stališča Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije ne izražajo stališč FIHO.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

OBVESTILO UREDNIŠKEGA ODBORA

V tokratni številki boste lahko prebral zanimiv članek o milanski konferenci leta 1880, na kateri so sprejeli resolucijo, da se prepove uporaba znakovnega jezika v izobraževalnem procesu gluhih, kar je za dolga leta zavrlo razvoj znakovnega jezika. Brez pobude Cirila Sitarja, gluhega graverja, bi imeli gluhi omejene možnosti poklicne izbire pred zaposlitvijo. Tolmačke in tolmači slovenskega znakovnega jezika so se med epidemijo covid 19 izkazali s požrtvovalnostjo pri pomoči gluhim pri premagovanju komunikacijskih ovir. Njihov trud ni ostal neopažen – predsednik republike jih je nagradil s priznanjem jabolko navdiha.

Glasilo Iz sveta tišine prispeva h kulturni istovetnosti in zgodovini gluhih, naglušnih, gluhoslepih ter oseb s polževim vsadkom, zato so vsi prispevki zelo pomembni.

Vljudno vas vabimo, da soustvarjate naše glasilo Iz sveta tišine. Svoje prispevke s priloženimi fotografijami pošljite na e-naslov: urednistvo.ist@zveza-gns.si.

Če se vam zdi naše glasilo zanimivo in ga želite brezplačno prejemati, nam pišite na e-naslov: urednistvo.ist@zveza-gns.si ali pa svoje ime, priimek ter naslov sporočite na naslov: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Drenikova 24, 1000 Ljubljana.

Glasilo IST je dosegljivo tudi v virtualni obliki, na naslovu: www.zveza-gns.si. ●

Uredništvo

NAVODILO AVTORJEM

Besedilne datoteke

Besedila naj bodo napisana v računalniškem programu Word. Besedila, poslana v programu PDF ali skenirana, bomo zavrnil, z izjemo vabil, diplom, dopisov, priznanj itd.

Slikovne priloge

Pri fotografiranju je za objavo dobre fotografije treba upoštevati naslednje nastavitve na posameznih napravah: če so digitalne fotografije posnete s fotoaparatom, izberite nastavev kakovosti slike HQ (3072 x 2304) ali SHQ (3072 x 2304).

Nekateri profesionalni fotoaparati imajo za nastavev kakovosti slike črko L (Large). Tovrstne fotografije so običajno v formatu .jpg, kar ustreza zahtevam našega glasila. Če pošiljate skenirane predloge, resolucijo (kakovost slike) nastavite na 300 dpi, širina pa naj bo vsaj trinajst centimetrov. Tako skenirano predlogo shranite v formatu jpg. Če nimate kakovostnega optičnega bralnika, vam priporočamo, da nam v uredništvo pošljete izvirno predlogo. Fotografije, ki ste jih naložili s svetovnega spleta, naj imajo ločljivost vsaj 1200 x 900 točk, datoteka pa naj bo velika vsaj 440 KB.

Fotografije ne smejo biti prilepljene v Wordov dokument, ampak jih pripnite k svoji elektronski pošti. Fotografije in besedila, ki ne ustrezajo navodilom, bomo prisiljeni zavrnil oziroma jih objaviti brez fotografij. ●

Uvodnik

Anton Petrič, urednik

Komaj se je končala poletna sezona, smo že sredi večjega vala novega koronavirusa z rekordnimi številkami dnevni okužb. Vlada RS je z začasnimi ukrepi zapovedala obvezno nošnje zaščitnih mask. Ob tem ukrepu se je vlada spomnila tudi na težave oseb z okvaro sluha. Pri neposredni komunikaciji z gluhi, gluhonemimi in naglušnimi osebami se, ob upoštevanju zaščite vseh udeleženi, uporaba zaščitnih mask ali druge oblike zaščite ustnega in nosnega predela obraza lahko začasno opusti, če je mogoče zagotoviti medosebno razdaljo več kot 2 metra, uporabo vizirja ali če komunikacija s temi osebami poteka za stekleno pregrado.

Ob mednarodnem dnevu gluhih je Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije pripravila sporočilo za javnost, v katerem je poudarila pričakovanje učinkov po umestitvi slovenskega znakovnega jezika (SZJ) v Ustavo RS na treh ključnih področjih: SZJ kot uradni jezik, dostopnost do izobraževanja v SZJ ter dostopnost do informacij in komunikacija. Nedopustno je, da gluhi otroci v osnovni šoli še danes nimajo predmeta slovenski znakovni jezik. Ne samo da želimo, temveč tudi zahtevamo, da morajo imeti gluhi ljudje enak dostop do sodelovanja v osebni, javni in politični prostori kot vsi drugi državljani Republike Slovenije.

Letos bo minilo 140 let od milanske konference, ki je usodno vplivala na razvoj znakovnega jezika v šolah za gluhe. Noben dogodek v zgodovini izobraževanja gluhih ni bolj vplival na življenje in izobraževanje gluhih kot konferenca, ki je bila konec 19. stoletja v Milanu. Na veliki mednarodni konferenci učiteljev gluhih leta 1880, imenovani Drugi mednarodni kongres o izobraževanju gluhih, so izjavili, da je oralno izobraževanje boljše od izobraževanja v znakovnem jeziku. Posledično je bil v šolah za gluhe prepovedan znakovni jezik. S tem je bila gluhi odvzeta ena najbolj temeljnih človekovih pravic, uporaba svojega jezika. Šele leta 2010 so na mednarodnem kongresu za izobraževanje

gluhih razveljavili milansko resolucijo in tako dali veljavo domačim znakovnim jezikom.

Slovenija postaja starajoča se družba. Danes je v Sloveniji 19,7 % oseb starejših od 65 let, projekcije pa napovedujejo, da bo leta 2050 delež te populacije 30-odstoten. Za zagotovitev dolgoročno vzdržnega sistema, ki bo ustrezno odgovarjal na potrebe upravičencev, potrebujemo novo sistemsko ureditev področja dolgotrajne oskrbe. V Sloveniji nimamo enotno urejenega sistema dolgotrajne oskrbe, namenjenega osebami, ki so zaradi bolezni, starostne oslabelosti, poškodb, invalidnosti, pomanjkanja ali izgube intelektualnih sposobnosti dlje časa ali trajno odvisne od pomoči drugih oseb pri opravljanju osnovnih in podpornih dnevni opravil. Ministrstvo za zdravje RS je pripravilo predlog zakona o dolgotrajni oskrbi, ki je zdaj v javni razpravi. Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije se je odzvala s predlogi, ki jih je pripravila njena delovna skupina. Za nas je zelo pomembno, da bodo storitve dolgotrajne oskrbe dostopne tudi osebami z okvaro sluha, ne glede na komunikacijske ovire.

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je ob prihajajočem mednarodnem dnevu gluhih tolmačem slovenskega znakovnega jezika podelil repliko jabolka navdiha. Tokratni prejemniki priznanja so s svojim prizadevnim in požrtvovalnim delom poskrbeli, da je Slovenija ena izmed držav članic EU, ki je tudi v času težkih razmer dosledno upoštevala konvencijo o pravicah invalidov, so zapisali v Uradu predsednika Republike Slovenije. Z odgovornim zavedanjem, da je zagotavljanje pravice do tolmačenja gluhih posebej v razmerah širjenja novega koronavirusa ključno, pomagajo k temu, da smo lahko vsi skupaj odgovorni do sebe in drugih, so poudarili. Veseli nas, da delo tolmačev v kriznih časih ni bilo neopaženo in da se javnost zaveda, kako je bila pomembna pomoč tolmačev pri premagovanju komunikacijskih blokad, ki so jih doživele gluhe in naglušne osebe v času epidemije. ●

S sekretarjeve mize

» Vztrajno delo premaga vse.«
Publij Vergilij Maron

Odlok o začasnih ukrepih za zmanjšanje tveganja okužbe in širjenja okužbe z virusom SARS-CoV-2

Maska postaja obvezni del pri vsakdanjem življenju.

Vlada RS je sprejela odlok, s katerim je olajšala komunikacijo oseb z okvaro sluha in uporabe maske, in ga 3. 9. 2020 objavila v Uradnem listu. V odloku je zapisano: »Pri neposredni komunikaciji z gluhihimi, gluhonemimi in naglušnimi osebami se, ob upoštevanju zaščite vseh udeležениh, uporaba zaščitnih mask ali druge oblike zaščite ustnega in nosnega predela obraza lahko začasno opusti, če je mogoče zagotoviti medosebno razdaljo več kot 2 metra, uporaba vizirja ali če komunikacija s temi osebami poteka za stekleno pregrado. Uporaba zaščitne maske ali druge oblike zaščite ustnega in nosnega predela obraza v komunikaciji z osebami iz prejšnjega odstavka ni obvezna za tolmače za slovenski znakovni jezik.« Hvala vsem, ki so pri tem sodelovali. ●

Film Jezik enakopravnosti na Festivalu Kino Bled, Festivalu slovenskega filma in festivalu DokuDoc

Naslovnica filma Jezik enakopravnosti

Festival Kino Bled, ki je ime za dneve filmskih večerov, je v svoj kraj pripeljala ekipa mladih entuziastov, ki želijo tako domačinom kot turistom ponuditi brezplačen ogled kakovostnih avtorskih filmov. Bogat program je obsegal tako kratke filme kot celovečerce. Dogajanje so popestrili tudi številni glasbeni nastopi in pogovori o aktualnih filmskih temah ob glasbi in drobnih prigrizkih. Festival je dosegel vrhunec v soboto, ko so poleg legendarnega slovenskega filma Babica gre na jug predvajali tudi dokumentarni film Jezik enakopravnosti scenaristke Tine Grošelj in režiserja Marka Kumra - Murča, ki je nastal v produkciji Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije. Veseli nas, da se dokumentarni film v produkciji ZDGNS predvaja po kinematografih in različnih festivalih. Kmalu ga lahko pričakujemo tudi na RTV Slovenija. ●

Odziv ZDGNS na poizvedbo zagovornika načela enakosti glede diskriminacije oseb z okvaro sluha

Mag. Cveto Uršič, državni sekretar na MDDSZEM

ZDGNS je prejela poizvedbo zagovornika načela enakosti glede vprašanj diskriminacije, ki jih na svojem področju dela zaznavamo v naših organizacijah. V roku smo jim posredovali obrazložitve, pri katerih so sodelovala tudi nekatera društva.

Na podlagi zaprosila in aktivnega dela ZDGNS na področju zakonodaje smo bili povabljeni na sestanek z državnim sekretarjem na MDDSZEM mag. Cvetom Uršičem, ki se je seznanil z našimi aktivnostmi in željami uporabnikov za izboljšanje kakovosti dela in življenja na različnih področjih. Glede na pogovor smo začrtali smernice dela pri zakonodaji. ●

Donacija Lidla/Lionsa Celje

ZDGNS je zaradi donacije Lidla in Lionsa Celje objavila akcijo donacije na spletni strani www.zveza-gns.si in Facebooku Spletne TV. O poteku akcije smo obvestili tudi vsa društva po Sloveniji. Stro-

kovni delavci ZDGS so celotno donacijo sortirali po kategorijah (moški, ženske, otroci, obutev, posteljnina, nosečniški program). Prejemniki so prevzeli izdelke na sedežu ZDGS, in sicer od 22. 7. do 29. 7. 2020. Donacijo na ZDGS je prevzelo 27 oseb (8 moških in 19 žensk z različnih koncev Slovenije) ter predstavniki društev, ki so izdelke razdelili med svoje člane. Iskreno se zahvaljujemo za donacijo, prejeli pa smo kar nekaj pozitivnih odzivov uporabnikov, ki so z veseljem prejeli te izdelke. ●

Ekspertna skupina za dostopnost WFD

Dr. Matjaž Debevc, član ekspertne skupine pri WFD

Dr. Matjaž Debevc je bil pri Svetovni zvezi gluhih izvoljen za koordinatorskega Ekspertne skupine za dostopnost WFD za prihodnje štiri letno obdobje. ZDGS mu izreka iskrene čestitke. ●

Sprejem predsednika ZDGS v kabinetu Predsednika Vlade RS

Na temo umestitve slovenskega znakovnega jezika nas je sprejel kabinet Predsednika Vlade RS. Pojasnili smo potek vpisa in spre-

Mladen Veršič, predsednik ZDGS, in Barbka Meško, podsekretarka na področju pravosodja

membe Ustave RS ter ob tem poudarili največje izzive, s katerimi se spoprijemajo osebe z okvaro sluha, v upanju na čimprejšnjo spremembo ustave z vpisom znakovnega jezika. ●

Upravni odbor ZDGS

V skladu z navodili NIJZ in ukrepi Vlade RS smo septembra izpeljali sejo Upravnega odbora ZDGS. Nadaljujemo delo s potrebnimi prilagoditvami in ukrepi. Upravni odbor je sprejel kar nekaj pomembnih sklepov, ki se bodo izpeljali v prihajajočih mesecih. Veselimo se novih aktivnosti. ●

Znakovni jezik v Ustavo RS

Nadaljujejo se delo in postopki v zvezi z vpisom SZJ v Ustavo RS. Obžalujemo dejstvo, da predlog strokovne skupine Ustavne komisije DZ ni prejel podpore. Besedilo predloga Vlade RS, ki ga je Vlada

V ustavni komisiji so naklonjeni vpisu slovenskega znakovnega jezika v ustavo.

RS dala v Državni zbor, so toliko spremenili, da ni dobil ustrezne podpore Ustavne komisije. ●

Umestitev slovenskega znakovnega jezika v šolski prostor

Še vedno čakamo MIZŠ, da potrdi skupni predlog strateškega dokumenta. Kaže, da se izvajajo različni pritiski, da do tega dokumenta ne pridemo. ●

Zakon o dolgotrajni oskrbi

V javni obravnavi je že ponovno prenovljeno besedilo ZDO. Potekajo aktivnosti, s katerimi se s tem zakonom seznanjamo in pripravljamo predloge za dopolnitev. ●

Nacionalni program za jezikovno politiko 2021–2025

Sodelujemo pri soustvarjanju prenovljenega programa, ki na ustrezno mesto umešča tudi znakovni jezik. ●

Akcijski program za invalide 2021–2026

Sodelujemo v delovni skupini MDDSZEM za pripravo novega akcijskega načrta. Ti načrti so bili v preteklosti izjemno koristni, saj smo iz teh programov med drugim dobili tudi Klicni center za osebe za okvaro sluha, ki se je prvotno imenoval Relay center. ●

Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, Pravilnik o seznamu in izhodiščih za vrednosti medicinskih pripomočkov (ZZZS) in Pravila obveznega zdravstvenega zavarovanja (Standard SA)

Veliko energije je usmerjene v ureditev in dvig standardov za slušni aparat in druge storitve znotraj teh dveh aktov. ●

Predlog za brezplačno ali nižjo ceno dostopa do interneta oziroma uporabo storitev telekomunikacij za invalide

V sodelovanju z NSIOS potekajo pogovori za brezplačni dostop do interneta za vse invalide. ●

Zakon o osebni asistenci in Pravidnik o osebni asistenci

ZDGNS si prizadeva, da se s tema dvema aktoma izboljšajo življenjske razmere za osebe z okvaro sluha. ●

Seznam telesnih okvar

Kljub številnim dopisom in pozivom ZDGNS se nihče iz ministrstva za zdravje ne želi sestati ali izpostaviti glede predloga ZDGNS glede spremembe seznama telesnih okvar v korist oseb z okvaro sluha. ●

Analiza izobraževanja gluhih, gluhoslepih in naglušnih v RS

MIZŠ smo pozvali, da se naredi analiza izobraževanja otrok z okvaro sluha. Letos mineva 120 let od ustanovitve prve Gluhonemnice v Ljubljani, izobrazbena raven gluhih pa je še vedno pod povprečjem in neprimerljiva ter nekonkurenčna na trgu dela. ●

Pravidnik o normativih in standardih socialnovarstvenih storitev (starejši) in Pravidnik o minimalnih tehničnih zadevah za izvajanje socialnovarstvenih storitev

Posebno skrb posvečamo starejšim in iščemo poti za njihovo lažje staranje. Poleg omenjenih trenutno aktualnih predpisov posvečamo posebno pozornost tudi naslednjim področjem: Dodatek za pomoč in postrežbo, EU Invalidska kartica/kriteriji, Invalidska parkirna karta, Oprostitev plačila RTV naročnine za

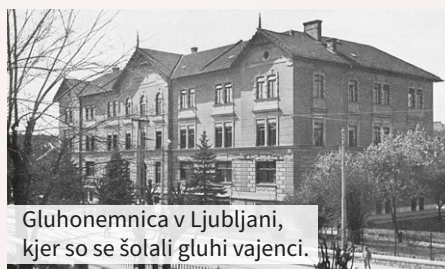
osebe z izgubo sluha z več kot 80 % po Fowlerju, Analiza državne skrbi za invalide, RTV SLO/živo podnaslavljanje, 112 Klic, Zakon o elektronskih komunikacijah, Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialnovarstvenih prejemkih, Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o dohodnini, Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih. ●

Zakon o dostopnosti spletišč (23. 9. 2020) in mobilnih aplikacij (23. 6. 2021)

Na podlagi zakona se je iztekel rok za ustrezne prilagoditve spletišč in mobilnih aplikacij za vse invalide. Potekajo aktivnosti za ozaveščanje javnosti in pozivi k uresničitvi zakona. Kljub izrednim razmeram zaradi covida 19 na ZDGNS delamo s polno paro na vseh področjih. S kadrovskimi in finančnimi omejitvami delamo vse, kar je v naši moči. Hvala vsem za konstruktivno delo, da lahko gradimo temelje in smernice za dolgoročno delo na tem področju. ●

Sitarjevi izobraževalni dnevi ZDGNS (1920–2020)

Leta 1920 je Ciril Sitar začel svojo podjetniško pot, ki se je razvila v neverjetno veliko uspešno zgodbo. Ciril Sitar je bil velik človek, naglušna oseba, ki je bila izredno srčna in dobra do gluhih in naglušnih. O njem bomo še kaj več povedali, smo pa veseli, da smo po njem v počastitev njegovega dela in imena poimenovali izobraževalne dneve ZDGNS. ●

140. obletnica uničujočega sklepa Svetovnega kongresa učiteljev gluhih o prepovedi uporabe znakovnega jezika

Leta 1880 so v Milanu na kongresu sprejeli usodno uničujoč sklep o prepovedi uporabe znakovnega jezika v procesu izobraževanja. Čeprav letos mineva 140 let od tega sklepa in čeprav so se za ta sklep javno opravičili, še danes med nekaterimi veljata miselnost in duh tega sklepa. To obletnico bomo zaznamovali na poseben način. ●

Sejna dvorana Ivana Štreklja na ZDGNS

V zgodovini delovanja skupnosti oseb z okvaro sluha v Sloveniji je na kulturno-umetniškem področju močno izstopal Ivan Štreklj, o katerem je tudi napisana biografija. Njegovi izdelki krasijo glavno mesto Slovenije, Narodno galerijo v Ljubljani in sejno dvorano na ZDGNS. Ob izdaji monografije Draga Jermana bomo na ZDGNS počastili tudi spomin na Ivana Štreklja ter po njem poimenovali veliko sejno dvorano na ZDGNS. ●

MEDNARODNI DAN GLUHIH: »ZNAKOVNI JEZIKI SO ZA VSAKOGAR!« SPOROČILO ZA JAVNOST

✉ Mladen Veršič, predsednik ZDGNS

Glede na ukrepe NIJZ v zvezi s covidom 19 bo vsako društvo (13 društev ZDGNS) v okviru svojih zmožnosti praznovalo mednarodni dan gluhih in teden/mesec gluhih. Moto Svetovne

zveze gluhih za leto 2020 je Znakovni jeziki so za vsakogar! ZDGNS je pripravila okvirni načrt dela v zvezi z mesecem gluhih. Dejavnosti se bodo izvedle v skladu s priporočili NIJZ in se sproti prilagajale. V počastitev 100. obletnice nastanka prve grafične delavnice Cirila Sitarja in v počastitev njegovega imena bo ZDGNS izvajala izobraževanja, 140. obletnico sklepa Svetovnega kongresa učiteljev gluhih o prepovedi uporabe znakovnega jezika pa bomo zaznamovali s kulturnim programom. Ob izdaji monografije o Dragu Jermanu bomo na ZDGNS počastili tudi Ivana Štreklja in po njem poimenovali veliko sejno dvorano na ZDGNS. Ob letošnjem tednu gluhih in mota WFD o človekovih pravicah gluhih ZDGNS predlaga posebno priznanje ZDGNS za človekove pravice na področju oseb z okvaro sluha.

Na ta dan oziroma teden gluhih želimo javnost opozoriti nase in na nevidno invalidnost – gluhoto – ter na težave, s katerimi se spoprijemamo v vsakdanjem življenju. Invalidi sluha in govora smo ovirani pri zadovoljevanju svojih vitalnih potreb in interesov. Gluhota je med najtežjimi invalidnostmi zaradi dosmrtno oviranosti pri govorno-socialni komunikaciji, ki se pri gluhih osebah kaže v trajni izoliranosti od sliščega okolja. Organizacije gluhih so med najstarejšimi in so gluhim na temelju solidarnosti, samopomoči, istih izkušenj s sliščim okoljem in ob pomoči posameznikov z znanjem maternega jezika gluhih, tj. znakovnega jezika, zagotavljale uveljavljanje specifičnih potreb in pomembno pripadnost svojemu socialnemu okolju. Ob letošnjem letu opozarjamo na nevidno diskriminacijo gluhih na številnih področjih življenja in dela gluhih oseb. Pravica gluhih je, da svoj jezik, torej znakovni jezik, pridobijo od samega rojstva. Identiteta gluhih opredeljuje gluhe kot pripadnike kulturne in jezikovne skupnosti, ki uporablja znakovni jezik kot materni ali naravni jezik za sporazumevanje. Gluhi ljudje morajo imeti enak dostop do sodelovanja v osebnem, javnem in političnem prostoru kot vsi drugi.

Zmožnost znakovnega jezika za sporazumevanje in zagotavljanje tolmačev pomeni, da imajo gluhe osebe enake možnosti zaposlovanja. Gluhe osebe potrebujejo dostop do javnih informacij in storitev s tolmačenjem v znakovnem jeziku, s podnaslavljanjem in drugimi ustreznimi tehničnimi rešitvami. Če se gluhim osebam odvzame osnovna pravica do uporabe lastnega jezika, so te pravice močno okrnjene.

ZDGNS je na Vlado RS vložila pobudo za spremembo Ustave RS, v katero bi se vpisal slovenski znakovni jezik. Vlada je predlog sprejela in v Državni zbor RS uradno vložila pobudo za ustavno spremembo. Ustavna komisija Državnega zbora je to pobudo soglasno podprla in začela postopke za spremembo ustave. Spremembo si želimo že v začetku leta 2021. Z umestitvijo znakovnega jezika v ustavo želimo, da se dokončno prenehajo razprave, kaj je znakovni jezik, in da država usmeri posebno pozornost v razvoj in standardizacijo slovenskega znakovnega jezika. Posledično pa si želimo, da bi se gluhi otroci v Sloveniji končno po vseh teh letih boja lahko začeli izobraževati v in tudi o svojem jeziku. Nedopustno je dejstvo, da gluhi otroci v osnovni šoli še do danes nimajo predmeta slovenski znakovni jezik.

V preteklosti je bil v izobraževanju gluhih znakovni jezik prepovedan, kar je pomenilo slabše izobraževanje gluhih, slabše zaposlitvene možnosti in posledično slabši socialno-ekonomski status. Čeprav opažamo nekaj premikov na področju znakovnega jezika, položaj v celoti še vedno ni urejen. Leta 2002 je bil sprejet Zakon o SZJ, ki gluhim omogoča uporabo svojega jezika pred vsemi javnimi ustanovami. 18 let po sprejemu tega zakona se ZDGNS še vedno bori za pravico gluhih, predvsem na področju izobraževanja. S sprejemom tega zakona se je uredila pravica gluhih do tolmača in s tem tudi mreža tolmačev, ki trenutno šteje 61 tolmačev in pokriva potrebe približno 1000 gluhih. Zaradi neizvajanja tega zakona v celoti je ZDGNS 7. novembra 2018 na Vlado RS vložila pobudo za spremembo Ustave RS, tako da se dopolni s slovenskim znakovnim jezikom. 15. aprila 2019 je Vlada RS na svoji seji potrdila pobudo ZDGNS in sprejela sklep ter vložila pobudo v Državni zbor RS. DZ RS je to sprejel in na Ustavni ko-

misiji DZ 26. junija 2019 soglasno sprejel sklep za začetek postopka spremembe in umestitve SZJ v Ustavo RS. Z umestitvijo SZJ v Ustavo RS pričakujemo nadaljnje učinke ter spremembe na treh ključnih področjih:

1. SZJ je jezik

- Znakovni jezik postane uradni jezik v RS.
- Država zagotovi sistemski razvoj, standardizacijo in financiranje SZJ.

2. Izobraževanje

- V procesu izobraževanju se gluhih otrokom zagotovi obvezni predmet slovenski znakovni jezik.
- Drugim otrokom se zagotovi izbirni predmet SZJ v OŠ in SŠ.
- Gluhim učencem, dijakom in študentom se zagotovi tolmačenje oz. izvajanje pedagoške prakse v SZJ.

3. Dostopnost do informacij in komunikacij

- Dostopnost do informacij se zagotovi s 100-odstotnim podnaslavljanjem vseh televizijskih vsebin na javni in komercialnih televizijah.
- Dostopnost do informacij se zagotovi s 5-odstotnim tolmačenjem vsebin v SZJ.
- Dostopnost do komunikacij se zagotovi s primernimi pisnimi ali svetlobnimi napisi na vseh pomembnejših javnih ustanovah, kot so avtobusne in železniške postaje, letališče, zdravstveni domovi, bolnišnice, sodišča, upravne enote itn.
- Zagotovi se dostopnost spletnih strani javnih ustanov v SZJ.
- Zagotovi se dostopnost do informacij in komunikacij v primernih medijih na ustrezen način v izrednih razmerah, ob nesrečah in v vojni. ●

SPLETNA
TV

SPLETNA^{TV}
www.spletnatv.si

Drenikova 24
1000 Ljubljana

(01) 500 15 23
spletna.tv@zveza-gns.si

Facebook/spletnaTV

Youtube/spletnaTV

Livestream/spletnaTV

Pravni sedež – Helsinki, Finska

SVETOVNA ZVEZA GLUHIH

Mednarodna nevladna organizacija v uradni povezavi z ECOSOC, UNESCO, ILO, WHO in Svetom Evrope.
Svetovna zveza gluhih je bila ustanovljena leta 1951 v Rimu.

PO Box 65, 00401 Helsinki, FINSKA

www.wfdeaf.org

Listina Svetovne zveze gluhih o pravici do znakovnega jezika za vse

1. UVOD

- 1.1. Podpisniki te listine¹ ponovno potrjujemo svojo trdno zavezanost, da bomo sprejeli vse potrebne ukrepe za zaščito vključenosti gluhih ljudi v družbo, priznanje njihovih potreb, dostojanstva in človekovih pravic, kot so določene v Splošni deklaraciji o človekovih pravicah, Konvenciji Združenih narodov o otrokovih pravicah, Konvenciji Združenih narodov o pravicah invalidov (KPI), Konvenciji Združenih narodov o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, Agendi za trajnostni razvoj do leta 2030 in njenih Ciljih trajnostnega razvoja ter vseh drugih mednarodnih pogodbah o človekovih pravicah.
- 1.2. Poudarjamo potrebo po premiku paradigme od medicinskega modela invalidnosti k modelu invalidnosti na temelju človekovih pravic v skladu s KPI. Gluhi ljudje so nosilci človekovih pravic in so upravičeni do enakih možnosti za udeležbo v družbi, kot jih imajo drugi državljani.
- 1.3. Prizadevamo si zagotoviti, da bi imeli gluhi ljudje v družbenem, javnem in zasebnem življenju enake možnosti dostopa z uporabo znakovnega jezika, brez diskriminacije, da bi lahko v celoti uživali svoje človekove, državljanske, kulturne in politične pravice. S to listino ponovno potrjujemo našo kolektivno pripravljenost, da gluhim ljudem omogočimo samostojno odločanje o njihovi usodi in vključenosti v družbo.
- 1.4. V tej listini pravica do znakovnega jezika za vse pomeni pravice gluhih ljudi, gluhih otrok, gluhe mladine, gluhih žensk, gluhih starejših, gluhih LGBTQIA+ oseb, gluhih migrantov, gluhoslepih ljudi, družin gluhih otrok, otrok gluhih staršev in vseh drugih ljudi, ki uporabljajo znakovni jezik, da s pomočjo znakovnega jezika v polnosti in učinkovito dostopajo do skupnosti, vključno s skupnostjo gluhih, ter do glavnih storitev v družbi.

2. ZNAKOVNI JEZIKI

- 2.1. V celoti podpiramo in se zavzemamo za promocijo Resolucije A/C.3/72/L.36/Rev.1, s katero je Generalna skupščina Združenih narodov 23. september razglasila za mednarodni dan znakovnih jezikov kot del mednarodnega tedna gluhih. Ta razglasitev spodbuja pravno priznanje nacionalnih znakovnih jezikov kot uradnih jezikov, ki so enakovredni nacionalnim govornim in pisnim jezikom.
- 2.2. Nacionalne znakovne jezike vidimo kot ključ za vključenost gluhih ljudi v družbo. Nacionalni znakovni jeziki so celoviti, kompleksni naravni jeziki z enakimi jezikovnimi lastnostmi kot govorni jeziki, vključno s fonetičnimi, fonemskimi,

¹ Listino so med drugim podpisale vlade, nacionalne, regionalne in mednarodne institucije, nacionalne in mednarodne organizacije, kot tudi druge ustrezne zainteresirane strani, ki so zavezane h krepitvi in izboljšanju človekovih pravic gluhih ljudi na nacionalni, regionalni in globalni ravni.

zlogovnimi, morfološki, skladijskimi, diskurzivnimi in pragmatičnimi ravnmi organizacije. Ti jeziki so materni in naravni jeziki gluhih otrok. So temelj vključevanja gluhih otrok tako v skupnost gluhih kot v družbo ter krepijo oblikovanje njihove lastne identitete in skupnosti.

- 2.3. Priznavamo, da sodijo skupnosti gluhih del v posebno skupino, ki združuje pravice jezikovnih in kulturnih skupin ter invalidskega gibanja. Gluhi imajo lastno identiteto, ki je v veliki meri vezana na njihove nacionalne znakovne jezike in družbene vezi, ki so zgrajene na podlagi uporabe teh jezikov. Znakovni jezik in kultura gluhih krepi večjezičnost ter prispevata k spodbujanju, varovanju in ohranjanju raznolikosti jezikov in kultur po vsem svetu. Gluhi ljudje so prisotni v vseh kulturnih, jezikovnih in etničnih manjšinah, zato so gluhi raznolika skupnost, ki vključuje najrazličnejše skupine ljudi.
- 2.4. Grajamo in globoko obžalujemo sklepe 2. mednarodnega kongresa o izobraževanju gluhih leta 1880 v Milanu, s katerimi so prepovedali uporabo znakovnih jezikov pri poučevanju gluhih otrok, kar je imelo vsesplošne in daljnosežne posledice za jezik in jezikovne pravice skupnosti gluhih po vsem svetu. S tem je bila gluhim odvzeta ena od najbolj temeljnih človekovih pravic, uporaba znakovnega jezika.
- 2.5. Pozdravljamo resolucijo 21. mednarodnega kongresa o izobraževanju gluhih leta 2010 v Vancouvru v Kanadi, ki je zavrnila sklepe iz Milana. Če želimo zagotoviti spoštovanje in spodbujanje pravice gluhih do uporabe znakovnega jezika na vseh področjih življenja, zgodovine ne smemo pozabiti.
- 2.6. Zavzemamo se za ustanavljanje centrov za raziskovanje znakovnih jezikov in vključevanje programov študij gluhih na univerzah in v drugih izobraževalnih ustanovah.

3. VKLJUČUJOČA OKOLJA V ZNAKOVNEM JEZIKU

- 3.1. Poudarjamo pomembnost kakovostnega vključujočega izobraževanja gluhih otrok, ki se ga lahko doseže samo z zagotavljanjem dvojezičnega izobraževanja v nacionalnem znakovnem in pisnem jeziku. Dvojezične šole morajo izvajati uradni nacionalni izobraževalni program ter vključevati poučevanje znakovnega jezika in učenje o kulturi gluhih. Učitelji morajo znati uporabljati znakovni jezik na ravni maternega jezika, gluhi učenci pa morajo biti obdani s svojimi kretajočimi vrstniki in z odraslimi gluhiimi vzorniki.
- 3.2. Ponovno poudarjamo pomembnost zagotavljanja učenja znakovnega jezika za družine gluhih otrok, ki se mora financirati iz državnih sredstev. Znakovni jeziki so edini jeziki, ki se jih lahko gluhi otroci naučijo naravno in brez truda, zato je treba družinam zagotoviti podporo pri učenju teh jezikov, da bodo lahko komunicirale s svojimi gluhiimi otroki. Učenje jezika v zgodnji dobi je ključno za razvoj pismenosti in kognitivnih sposobnosti otrok, in pri gluhih otrocih je ta jezik znakovni jezik.
- 3.3. Opozarjamo na nujnost zagotavljanja učenja znakovnega jezika za širši krog oseb, ki lahko prihajajo v neposreden stik z gluhiimi ljudmi. Mednje med drugim sodijo zdravstveni in socialni delavci, delodajalci, sodržavljeni, učitelji in javni uslužbenci.
- 3.4. Spodbujamo razvoj informatike, komunikacij in tehnologije kot sredstev za zagotavljanje dostopnosti ter razpoložljivost storitev prenosa, ki vključujejo tudi prenos video komunikacij za lažjo udeležbo gluhih ljudi v družbi. Avatarji tolmači znakovnega jezika se lahko uporabljajo v omejenih primerih, kot so na primer vnaprej posnete statične informacije za stranke, vendar ne smejo nadomestiti strokovnih in usposobljenih tolmačev in prevajalcev znakovnega jezika.

4. ENAKE MOŽNOSTI ZA VSE GLUHE LJUDI

- 4.1. Zaveujemo se, da bomo prek zaposlovanja spodbujali vključevanje gluhih ljudi v družbo. Zaposlovanje gluhih ljudi predstavlja temelj uresničevanja socialnega modela, kot je opredeljen v Ciljih trajnostnega razvoja in KPI. Gluhim mora biti zagotovljena možnost, da delajo v dostopnem in vključujočem delovnem okolju, v katerem bodo lahko z uporabo znakovnega jezika dosegli svoj polni potencial in povečali svojo udeležbo v družbi ter svoj prispevek k njej.
- 4.2. Zaveujemo se, da bomo financirali, spodbujali ter pospeševali profesionalizacijo in poln dostop do usposobljenih in

akreditiranih tolmačev ter prevajalcev znakovnega jezika, da zagotovimo vključevanje in udeležbo gluhih v družbi. Potrebno je ustanavljanje in razvoj programov za tolmače znakovnega jezika, ki jih morajo voditi gluhe osebe. Storitve profesionalnega tolmačenja znakovnega jezika, ki se morajo financirati iz državnih sredstev, morajo biti gluhim ljudem na voljo na vseh področjih življenja.

- 4.3. Opažamo nezadostno zastopanost gluhih žensk, ki se srečujejo z dvojno diskriminacijo na podlagi svojega spola in invalidnosti. Potrebni so posebni ukrepi za zaščito enakosti, raznolikosti in enakopravne udeležbe spolov v družbi in pri postopkih odločanja za vse gluhe ljudi.
- 4.4. Zavežujemo se, da bomo zagotovili, da bodo zdravstvene storitve in informacije s področja zdravja, vključno s spolno in reproduktivno zdravstveno oskrbo, ter preventivni zdravstveni programi, vključno s psihiatrično oskrbo in psihoterapijo, dostopni v nacionalnem znakovnem jeziku. Enakopraven dostop do zdravstvene oskrbe je bistvenega pomena za blagostanje gluhih ljudi in za zagotavljanje spoštovanja, zaščite in dostojanstva življenja vseh ljudi.

5. VODILNA VLOGA GLUHIH

- 5.1. Poudarjamo, da je treba organizacijam gluhih zagotoviti zadostna finančna sredstva, povečati njihove zmogljivosti in jih opolnomočiti, da bodo lahko prevzele vodilno vlogo. Gluhi ljudje lahko samo prek uporabe znakovnih jezikov zavzamejo trdna stališča in zahtevajo svoje človekove pravice.
- 5.2. Opažamo nujno potrebo po zagotavljanju ustreznega financiranja za gradnjo zmogljivosti organizacij gluhih, zlasti v državah svetovnega juga. Znanje daje gluhim ljudem moč in jim omogoča, da postanejo gonilo sprememb v sodelovanju z različnimi zainteresiranimi stranmi, s katerimi gradijo trajnostna partnerstva za uresničitev svojih človekovih pravic.
- 5.3. Poudarjamo nujnost zagotavljanja kakovostnih, usklajenih in zanesljivih podatkov o gluhih ljudeh, ki so razčlenjeni po spolu, starosti, izobrazbi, stopnji znanja znakovnih jezikov, invalidnosti, zaposlitvi in spolni usmeritvi. Takšni podatki lahko oblikovalcem politik omogočijo, da pridobijo natančen pregled nad položajem gluhih ljudi in temu primerno izvedejo ustrezne izboljšave.
- 5.4. Ponovno poudarjamo svojo zavezanost, da gluhim in njihovim predstavniškim organizacijam zagotovimo vključenost pri načrtovanju, uresničevanju in spremljanju izvajanja Ciljev trajnostnega razvoja in KPI s ciljem, da nihče ne bo prezrt in da načelo *Nič o nas brez nas* postane resničnost.
- 5.5. Zavežujemo se, da bomo svojo strategijo in politike, ki so povezane s spodbujanjem znakovnih jezikov in vključevanjem gluhih, uskladili z vrednotami in načeli Svetovne zveze gluhih in te listine.

SPREJEM PREDSTAVNIKOV ZVEZE DRUŠTEV GLUHIH IN NAGLUŠNIH SLOVENIJE PRI VARUHU ČLOVEKOVIH PRAVIC

📄 Zapis iz www.varuh-rs.si

Predstavnika ZDGNS Mladen Veršič in Boris Horvat pri Varuhu človekovih pravic

Pred začetkom mednarodnega tedna gluhih in naglušnih se je varuh človekovih pravic Peter Svetina sestal s predstavniki Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije. Ti so

ob tem varuhu predstavili težave, s katerimi se gluhi in naglušni spopadajo v vsakodnevnem življenju. Poudarili so, da je gluhota nevidna oblika invalidnosti, ki številne spremlja od rojstva do smrti, največ težav pa imajo na področju izobraževanja in pri dostopnosti televizijskih programov.

»Pri Varuhu človekovih pravic ugotavljamo, da so invalidi v Sloveniji na številnih področjih diskriminirani. Na to pogosto opozarjam in zato tudi različne državne institucije spodbujam, da vsem invalidom omogočijo, da bodo videni, slišani in razumljeni ne glede na svojo oviranost. Tudi pri Varuhu opozarjamo na pomanjkljivosti izobraževalnega sistema za uporabnike znakovnega jezika. Menimo, da se mora gluhim zagotoviti izobraževanje v znakovnem jeziku, ki je njihov naravni,« je poudaril Svetina.

Predsednik Zveze društev gluhih in naglušnih Mladen Veršič je povedal, da je veliko gluhih in naglušnih slabo izobraženih, ker v šolah ni zagotovljena popolna navzočnost tolmača. »Včasih v Sloveniji znakovni jezik ni bil priznan. To je bila očitna diskriminacija in s tem so nam bile kršene človekove pravice. Dolga leta smo se borili za znakovni jezik. Želimo si, da se končno vpiše tudi v Ustavo RS. Menim, da bo 1500 gluhim in približno 75 tisoč uporabnikom slušnega aparata v Sloveniji potem veliko lažje in bomo lahko živeli kakovostneje,« je še dodal Veršič.

Ob tem je varuh človekovih pravic Peter Svetina povedal, da podpira pobudo za vpis slovenskega znakovnega jezika v Ustavo Republike Slovenije. Meni pa, da bomo morali narediti še veliko za zagotovitev ustrezne vključenosti gluhih in naglušnih v družbo. ●

SLOVAR SZJ NA DRUŽBENEM OMREŽJU

Slovar slovenskega znakovnega jezika ima aktivno stran na družbenem omrežju Facebook, kjer si lahko ogledate nove kretnje, ki nastajajo in jih razvijajo v skupini za razvoj slovenskega znakovnega jezika, ki deluje na Inštitutu za razvoj SZJ pri Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije. Najdete nas na spletni

MILANSKA KONFERENCA LETA 1880: KO JE BIL ZNAKOVNI JEZIK SKORAJ UNIČEN

Anton Petrič

V Milanu so leta 1880 sprejeli konvencijo o prepovedi uporabe znakovnega jezika.

Leta 1880, na drugem mednarodnem kongresu o gluhih v Milanu, je bilo s konvencijo določeno, da je gluhe na evropskih tleh in drugod po svetu treba izobraževati izključno po oralni metodi. Na kongresu so razglasili osem resolucij, ki so bile pristransko usmerjene proti uporabi znakovnega jezika. Po »milanskem kongresu« so gluhe po svetu izobraževali v govornem knjižnem jeziku naroda, ki so mu gluhi pripadali, uporabo domačih znakovnih jezikov pa so v šolskih ustanovah sankcionirali tudi s fizičnimi kaznimi gluhih otrok.

Dolgoročni vpliv milanske konference

Noben dogodek v zgodovini izobraževanja gluhih in naglušnih ni pustil tako močnih posledic na življenje in izobraževanje gluhih in naglušnih, kot ga je milanski kongres leta 1880, ki je skoraj uničil znakovni jezik in prizadel na milijone gluhih po svetu. Posledice se čutijo še danes. Gluhi uč-

telji, ki so po šolah gluhe otroke poučevali v znakovnem jeziku, so zaradi kongresa nemudoma ostali brez službe. Predsednik tedanjega kolegija Gallaudet (svetovno znane ameriške univerze za gluhe v Washingtonu) pa se je odločil, da bo kljub konvenciji v kolegiju obdržal uporabo znakovnega jezika. Ta veličastna odločitev je bila odločilna za preživetje znakovnega jezika na ameriških tleh. Še do nedavnega se je znakovni jezik v večini držav po svetu v glavnem prenašal in ohranjal le po ustnem izročilu gluhih in naglušnih.

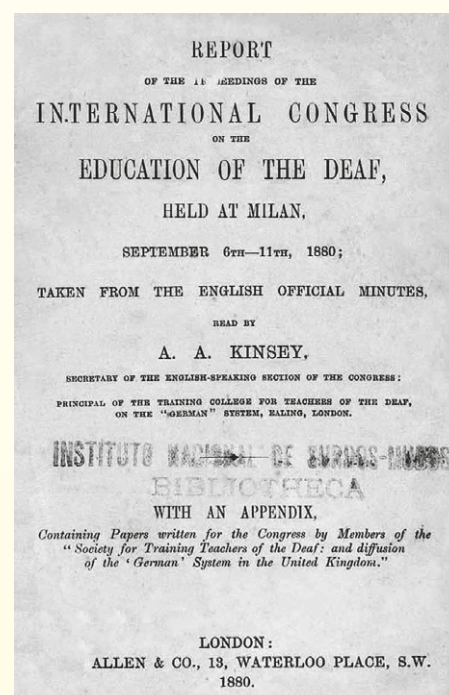
Razveljavitev milanskih resolucij na 21. kongresu

Leta 2010 je potekal 21. mednarodni kongres v Vancouvru v Kanadi. Ta je med drugim razveljavil do tedaj veljavno milansko konvencijo iz l. 1880 in dal priznanje in veljavo domačim znakovnim jezikom. Obenem so na kongresu obžalovali vse negativnosti, ki so prizadele gluhe in naglušne in so bile posledice

dica osmih resolucij. Z mednarodnim kongresom leta 2010 se je za gluhe in naglušne ter znakovne jezike po svetu začelo novo in svetlejšo obdobje v zgodovini.

Posledice milanske konvencije na slovenski znakovni jezik

Ker se slovenski znakovni jezik več kot sto let ni smel vzporedno in enakovredno razvijati s slovenskim knjižnim jezikom, še danes nimamo vseh kretenj za nekatere besede in pojme – v nasprotju z znakovnimi jeziki narodov, ki niso upoštevali konvencije milanskega kongresa. Velikokrat se pri nas zgodi, da ima ena kretnja več pomenov, zato je pri tem nujna artikulacija (izgovorjava). V kako veliki zadregi smo pri tolmačenju

Prva stran dokumenta milanske konference s konvencijo

v slovenski znakovni jezik npr. pri strokovnih izrazih, se zavedajo gluhi sami, tolmači in strokovni delavci, ki se ukvarjajo z gluhi.

Slovenski znakovni jezik danes

Država je leta 2015 znakovni jezik umestila med sredstva za komunikacijo govorcev s posebnimi potrebami. Toda raziskovalci tega področja menijo, da je znakovni jezik svoj jezik s svojimi jezikovnimi značilnostmi, ki nikakor ne spada v okvir ljudi s posebnimi potrebami. To je jezik, ki se razvija tako, kot so se razvili vsi drugi jeziki.

Tako je Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije oblikovala svojo raziskovalno skupino in jo novembra 2015 vpisala pri Javni

agenciji za raziskovalno dejavnost RS. Raziskovalci si bodo najbolj prizadevali, da se slovenski znakovni jezik prepozna kot samostojen jezik, ki naj zavzema enakovredno mesto med drugimi jeziki in se enako tudi razvija.

Center za razvoj slovenskega znakovnega jezika ima posebno skupino za raziskovanje in standardizacijo tega jezika. Večina je gluhih oseb, sodelujejo pa tudi jezikoslovci in tolmači. Na novo razvite kretnje posnamejo in nato umestijo v spletni slovar slovenskega znakovnega jezika, ki je na voljo na spletni strani www.szj.si. Za promocijo znakovnega jezika pa skrbijo na mobilnih aplikacijah, z izdajanjem učbenikov in pravljič ter s tečajji.

Znanost na področju razvoja znakovnega jezika se prav nič ne razlikuje od katere koli druge znanosti. Prav tako temelji na načelu napak in uspehov. V nasprotju z drugimi znanstvenimi področji je sodobni kretani govor razmeroma mlad način sporazumevanja v sodobni družbi in precej mlada veda o sodobnem jezikovnem sporočanju. Nikakor pa ne smemo pozabiti, da smo se ljudje najprej sporazumevali s kretnjami, preden smo začeli komunicirati tudi glasovno. Sporazumevanje s kretnjami je torej precej starejše od govorjenega sporazumevanja. To je naša dediščina in spomenik sodobnega govora, in kot tak si zasluži vso pozornost razvoja v sedanjosti. ●

KAJ PRINAŠA ZAKON O DOLGOTRAJNI OSKRBI

✉ Borut Sever, predsednik Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije

Nujna je celovita sistemska ureditev dolgotrajne oskrbe.

V javni razpravi je do 5. 10. 2020 predlog zakona o dolgotrajni oskrbi, ki naj bi uredil sistem dolgotrajne oskrbe. To področje je izredno pomembno tako za invalide kot za starejše in druge, ki so v daljšem časovnem obdobju odvisni od pomoči, kar posredno in neposredno vpliva tudi na širšo družbo, še posebej na svojce in druge, ki zagotavljajo in skrbijo za pomoč. Sistem dolgotrajne oskrbe v povezavi z zdravstvom, socialnim varstvom, pokojninskim in invalidskim

varstvom je omogočal in zagotavljal izvajanje dolgotrajne oskrbe kot integrirane dejavnosti, ki ljudem čim dlje omogoča samostojno in varno, predvsem pa kakovostno življenje.

Zakon naj bi omogočil, da posamezniki čim dlje ostanejo v domači oskrbi, kadar pa to ni mogoče in potrebujejo nego v ustanovi, pa naj jim bo glede na njihove potrebe zagotovljeno bivanje v instituciji. Po predlogu zakona naj bi se tudi zmanjšali stroški, ki jih mora posameznik plačati v institucionalnem varstvu. Posamezne storitve dolgotrajne oskrbe, denimo pomoč pri umivanju, oblačenju, hranjenju ali priprava in dajanje zdravil, bi se v celoti plačevale iz sredstev dolgotrajne oskrbe, sami pa bi po predlogu plačevali strošek namestitve in bivanja, kot jih tudi v domačem okolju. Zakon predvideva možnost dodatnega prostovoljnega zavarovanja za storitve, ki niso del osnovnih storitev dolgotrajne oskrbe, kot so namestitvene storitve.

Dolgotrajna oskrba je v zakonu opredeljena kot vrsta storitev, ki jih potrebujejo ljudje z zmanjšano stopnjo telesnih in kognitivnih sposobnosti in so v daljšem

Tudi osebe z okvaro sluha želijo enakopraven dostop do storitev dolgotrajne oskrbe.

časovnem obdobju odvisni od pomoči pri izvajanju osnovnih in podpornih dnevnih opravil, ki jih v nadaljevanju izvaja sistem zdravstvenega varstva, sistem socialnega varstva in izvajalci neformalne oskrbe. Te so razdeljene na štiri sklope: pomoč pri osnovnih dnevnih opravilih, pomoč pri podpornih dnevnih opravilih, zdravstvena nega, vezana na osnovna dnevna opravila, in storitve za krepitev in ohranjanje samostojnosti. Storitve osnovnih dnevnih opravil obsegajo pomoč pri prehranjevanju in pitju, osebni higieni, oblačenju in slačenju, izločanju in odvajanju, gibanju in pripravi na spanje in počitek; storitve podpornih dnevnih opravilij zajemajo pomoč pri hišnih opravilih, nakupu živil in življenjskih potrebščin, prinašanje, pripravo in postrežbo obrokov in spremstvo upravičenca v povezavi z izvajanjem storitev dolgotrajne oskrbe; v storitve zdravstvene nege, povezane z osnovnimi dnevnimi opravili, spadajo spremljanje vitalnih funkcij in drugih parametrov, spremljanje zdravstvenega stanja upravičenca, priprava, dajanje in nadzor nad jemanjem zdravil in preprečevanje razjed zaradi pritiska; storitve za krepitev in ohranjanje samostojnosti pa pomenijo storitve rehabilitacije in reintegracije za ohranjanje ali povečevanje samostojnosti in zmanjšanje potreb po pomoči oziroma preprečevanje poslabšanja stanja upravičenca ter storitve svetovanja za prilagoditev bivalnega okolja.

Obseg pravic in nabor storitev obsega formalno oskrba v instituciji v II. do V. kategoriji (ki jih opredeljujemo v nadaljevanju) ali formalno oskrba na domu v I. do IV. kategoriji ali denarni prejemek v I. do V. kategoriji ali oskrbovalca družinskega člana v IV. In V. kategoriji, ob nadomestni oskrbi in storitvah v podporo ohranjanja samostojnosti in preprečevanja poslabšanja stanja.

Predlog določa obvezno zavarovanje za dolgotrajno oskrbo kot socialno zavarovanje za osebe za finančna tveganja, ki so posledica bolezni, starostne oslabelosti, poškodb, invalidnosti, pomanjkanja ali izgube intelektualnih sposobnosti v daljšem časovnem obdobju, ki ni krajše od treh mesecev, ali trajno, in ki

so odvisne od pomoči drugih oseb pri opravljanju osnovnih in podpornih dnevnih opravil. Zavarovanci so osebe po dopolnjeni starosti 18 let, obvezno zavarovane po predpisih, ki urejajo obvezno zdravstveno zavarovanje. Zavarovanci za dolgotrajno oskrbo so tudi osebe, ki so pred dopolnitvijo starosti 18 let v delovnem razmerju, opravljajo gospodarsko, poklicno ali kmetijsko dejavnost oziroma poslovodno funkcijo kot edini ali glavni poklic. Zakon ne predvideva starostne omejitve 65 let.

Ali in v kolikšni meri je posameznik upravičen do pravic dolgotrajne oskrbe, bi v domačem okolju presodil strokovni delavec vstopne točke območne enote zavoda za zdravstveno zavarovanje na podlagi ocene zmožnosti gibanja v okolju, kjer zavarovanec prebiva, kognitivnih in komunikacijskih sposobnosti, vedenja in duševnega zdravja, sposobnosti samooskrbe v okolju, kjer zavarovanec prebiva, sposobnosti spoprijemanja z boleznijo ter z zdravljenjem povezanih zahtev in obremenitev, poteka vsakdanjega življenja in socialnih stikov, sposobnosti aktivnosti zunaj domačega okolja in sposobnosti opravljanja gospodinj-skih opravil v okolju, kjer zavarovanec prebiva.

Na podlagi ocene se zavarovanec uvrsti v eno od kategorij dolgotrajne oskrbe, ki so podlaga za različen obseg pravic:

1. kategorija – lažja omejitev samostojnosti ali sposobnosti;
2. kategorija – zmerna omejitev samostojnosti ali sposobnosti;
3. kategorija – težja omejitev samostojnosti ali sposobnosti;
4. kategorija – težka omejitev samostojnosti ali sposobnosti;
5. kategorija – najtežja omejitev samostojnosti ali sposobnosti.

Ob izpolnjevanju pogojev zavarovanec na podlagi ocene pridobi pravico do storitev. Ne glede na to pridobi pravico tudi brez ocene upravičenosti, če iz obvestila izbranega osebnega ali lečečega zdravnika izhaja, da je posameznik na testu Kratek preizkus spoznavnih sposobnosti dosegel 10 točk ali manj, da ne more uporabljati obeh rok in nog ali da je oseba z gluhoslepoto.

Izvajalci dolgotrajne oskrbe bodo po predlogu javni zavodi za dolgotrajno oskrbo, zasebni izvajalci, ki pridobijo koncesijo za izvajanje storitev, druge domače in tuje pravne osebe ter samostojni podjetniki posamezniki, ki pridobijo dovoljenje za opravljanje dejavnosti dolgotrajne oskrbe, storitve pa naj bi izvajali v prostorih izvajalca ali na naslovu, kjer upraviče-

Zakon o dolgotrajni oskrbi naj bi zagotavljal mirno starost.

nec dejansko prebiva in ga navede kot kraj izvajanja dolgotrajne oskrbe. Predlog glede na stopnjo oskrbe loči tri vrste domov: bivalni dom (bivalne skupine do 48 oseb v pristojnost lokalnih skupnosti), oskrbni dom (od 49 do 150 oseb v pristojnosti MDDS) in negovalni dom (nad 150 oseb v pristojnosti MZ). Pri tem za posebne socialno-varstvene zavode za odrasle in varstveno-delovne centre, ki opravljajo posebne oblike institucionalnega varstva za odrasle duševno in telesno prizadete osebe, ne opredeljuje kapacitete.

Zakon predvideva možnost izjem dodelitve pravice do dolgotrajne oskrbe na domu namesto pravice do dolgotrajne oskrbe v ustanovi, alternativno izvajanje pravice do dolgotrajne oskrbe pri izvajalcu dolgotrajne oskrbe v ustanovi v javni mreži in alternativno izvajanje pravice do dolgotrajne oskrbe na domu.

Oskrbovalec družinskega člana je po predlogu oseba, ki upravičencu iz 4. in 5. kategorije zagotavlja storitve oskrbe na domu. Oskrbovalec družinskega člana upravičencu v skladu z izvedbenim načrtom tako zagotavlja storitve, namenjene pomoči pri opravljanju osnovnih in podpornih dnevnih opravil. Oskrbovalec družinskega člana ima pravico do delnega plačila za izgubljeni dohodek v višini minimalne plače v Republiki Sloveniji in je vključen v socialna zavarovanja. Oskrbovalec družinskega člana je lahko v koledarskem letu načrtovano odsoten do 14 zaporednih koledarskih dni, v tem času se zagotovi nadomestna oskrba.

Po predlogu se dodatki za pomoč in postrežbo po ZPIZ-2 prevedejo za najtežje prizadete upravičence s 430 na 491 evrov, višji s 300 na 357 evrov in nižji s 150 na 179 evrov. Predlog določa tudi spremembo dodatka za pomoč in postrežbo slepim in slabovidnim upravičencem do dodatka za pomoč in postrežbo, ki so bili upravičeni do dodatka za pomoč in postrežbo po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Slepim upravičencem določa denarni prejemek v višini 268 evrov, slabovidnim pa v višini 179 evrov. Določa tudi možnost izbire med dosedanjo

pravico do dodatka za pomoč in postrežbo po predpisih o vojnih invalidih ali o vojnih veteranih ter pravicami po predlogu zakona. Upravičencem, ki bodo na dan začetka uporabe tega zakona upravičeni do dodatka za pomoč in postrežbo, se te pravice izplačujejo do izdaje nove odločbe po predlogu zakona. Upravičencem, ki bodo na dan začetka uporabe tega zakona upravičeni do družinskega pomočnika, se pravica podaljša do izdaje nove odločbe po predlogu zakona. V postopku se odloči tudi o preoblikovanju družinskega pomočnika po predpisih o socialnem varstvu v oskrbovalca družinskega člana ali v drugo pravico po tem zakonu ali odloči o prenehanju družinskega pomočnika.

Predlog posega tudi v Zakon o osebni asistenci, tako da predlaga, da upravičenec do osebne asistencije po dopolnjenem 65. letu starosti postane upravičenec do dolgotrajne oskrbe.

Zakon bo začel veljati petnajsti dan po objavi, uporabljati pa naj bi se začel 1. junija 2022. Določbe zakona o obveznem zavarovanju in zavarovancih se začnejo uporabljati s prvim dnem naslednjega meseca po začetku veljavnosti zakona, določbe za ocenjevanje upravičenosti do dolgotrajne oskrbe za osebe, ki so pred začetkom uporabe tega zakona pridobile pravico do dodatka za pomoč in postrežbo po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, po predpisih o socialnovarstvenih storitvah ali po predpisih, ki urejajo socialno vključevanje invalidov, do družinskega pomočnika po predpisih o socialnem varstvu, do storitev institucionalnega varstva ali pomoči na domu, pa 1. junija 2021.

Za dolgotrajno oskrbo naj bi se iz obstoječih javnih virov namenilo 305 milijonov evrov, po izračunih pa je treba zbrati še 336 milijonov evrov, skupaj 641 milijonov evrov. S sredstvi naj bi tako posamezniki dostopali do pravic, ki bodo v celoti financirane iz javnih virov in kot take v celoti krite iz obveznega zavarovanja za dolgotrajno oskrbo. Predlaga se prispevna stopnja skupaj 2,94 odstotka (1,47 odstotka delodajalec in 1,47 odstotka delojemalec), ob tem pa bi se znižal prispevek za obvezno zdravstveno zavarovanje. Tako bi po izračunu posameznik z minimalno plačo vplačeval 11 evrov na mesec, enako njegov delodajalec, tisti s povprečno plačo pa 21 evrov, upokojevcem pa bi prispevek v višini sedem evrov pokrival Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Predlog naj bi omogočal storitve dolgotrajne oskrbe ne glede na socialno stanje in brez dodatne obremenitev bližnjih ali lokalne skupnosti.

V javni razpravi so ob tem tudi Pravilnik o storitvah na področju dolgotrajne oskrbe, ki opredeljuje

tip storitve, okolje, v katerem se storitev izvaja, omejitve pri izvajanju posamezne storitve, minimalno izobrazbeno raven kadra za izvajanje posamezne storitve in trajanje storitve, Priročnik za uporabo ocenjevalne lestvice za oceno upravičenosti do dolgotrajne oskrbe, Pravilnik o strokovnem usposabljanju ocenjevalcev ter Pravilnik o minimalnih, prostorskih, tehničnih in varnostnih pogojih za opravljanje dejavnosti dolgotrajne oskrbe.

V nadaljevanju bomo invalidske organizacije na predlog zakona podale svoje pripombe in predloge,

vezane predvsem na celostno ureditev tematike, ob dejstvu, da predlog posega v nekatere pravice, ki jih invalidom zagotavlja veljavna zakonodaja. Menimo, da predlog ne sme slediti samo tako imenovanemu zdravstvenemu modelu, temveč je treba v sistemu dolgotrajne oskrbe preiti na psihosocialni model, ki temelji na individualnih potrebah uporabnikov, tako fizioloških kot socialnih. Predlog mora tako urediti in opredeliti tudi potrebne socialne in druge vsebine, ki so nepogrešljive za dostojno ter kakovostno življenje in morajo biti sestavni del dolgotrajne oskrbe. ●

CIRIL SITAR IN ZAMETKI UČNIH DELAVNIC GLUHIH

Anton Petrič

Anton Černe – gluhi lastnik graverskega podjetja

Ciril Sitar v času pred drugo svetovno vojno

Ciril Sitar se je rodil 21. novembra 1889 na Trojanah. Oče je bil usnar, vendar se s tem ni ukvarjal. Bil je zaposlen kot poštni sel in je vozil pošto med Trojanami in Lukovico. Sitarjevi starši so bili brez premoženja in mati je, da je lahko preživljala tri otroke, hodila h kmetom na dnino.

Ciril je oglušel v osmem letu starosti. Z njim sta sluh izgubila tudi sestra Marija in brat Matevž, prva je bil stara devet let, drugi pa eno leto. Vsi so imeli škrlatinko. Ciril je obiskoval 1. in 2. razred osnovne šole v Šentgotardu pri Trojanah. Po okrepanju od bolezni je bil leta 1900 sprejet v ljubljansko gluhonemnico in jo končal v letu 1905, nato se je v naslednjih treh letih izučil mizarske stroke. Po opravljenem pomočniškem izpitu je šel za vajenca v Učiteljsko tiskarno v

Ljubljani. Učno dobo v grafični stroki je končal leta 1912 in nekaj časa delal v isti tiskarni ter nato v tiskarni l. Kleinmayr & O. Bamberg.

Leta 1915 je odpotoval v Gradec in eno leto delal v tamkajšnji tiskarni Leykam. Nato je odšel na Dunaj, kjer se je vpisal v državno grafično šolo in jo obiskoval eno leto. Že v Gradcu se je takoj vključil v organizacijsko delo z gluhihimi in politično aktivnost graškega delavstva. Pisal je v njihov časopis Arbeiterville.

Zaradi vojnih in težkih življenjskih razmer se je leta 1917 vrnil v Ljubljano. Nekaj časa je delal v tiskarni Bamberg in graverskem podjetju Antona Černeteta. Po pridobljenih izkušnjah pri Černetu je leta 1920 z družabnikom Cirilom Svetkom ustanovil lastno pečato-reznicu in graversko podjetje. V letu 1931 je ustanovil

Kitajska delegacija gluhih na ogledu Učnih delavnic

še podjetje Tiskarna Grafika in ga vodil do začetka druge svetovne vojne. Bila je najmanjša v Ljubljani in je tiskala predvsem poslovne tiskovine, ker je bila premajhna za knjige in časopise.

Ker je imel zaradi okvare sluha vse življenje težave z eksistenco, je bil dovzeten za socialistične ideje. V začetku julija leta 1941 se je pridružil osvobodilnemu gibanju, tako da je ilegalno delal za Centralno tehniko osvobodilnega gibanja. Zanj je tiskal ilegalno tiskovino in delal duplikate nemških in italijanskih štampiljk. V avgustu istega leta ga je aretirala italijanska okupatorska policija in ga zaprla za mesec dni. Ko je bil izpuščen na prostost, je nadaljeval ilegalno delo, tokrat intenzivneje.

V aprilu leta 1942 je bil drugič aretiran in bil junija istega leta s skupino ilegalcev obsojen pred italijanskim vojaškim tribunalom na internacijo v Padovi, kamor so ga julija odvedli. Tam je bil vse do kapitulacije Italije. Leta 1944 so ga belogardisti v Ljubljani aretirali skupaj z ženo. Bil je zaprt v Prisilni delavnici v Ljubljani, potem pa prepeljan na prisilno delo v Ribnico. Njegova žena pa je bila premeščena v taborišče Žlebe pri Ribnici. Hči Meta in sin Ciril sta bila pri partizanih, osemletna hčerka Marjana je ob aretaciji ostala sama. Zanj so skrbeli tuji ljudje. Ob osvoboditvi sta se Ciril in njegova žena vrnila domov v Ljubljano.

Njegova tiskarna je bila skupaj z drugimi tiskarnami leta 1946 nacionalizirana po odredbi takratne oblasti. Za nacionalizirano tiskarno ni dobil nikakršne odškodnine. Stavba na Resljevi cesti, v kateri je bila tiskarna, na srečo ni bila nacionalizirana. Bila je v lasti posestnika Antona Osenarja. Ciril Sitar je lahko delal naprej do 31. decembra 1947, ko so po ukazu oblasti tiskarno razformirali in odpeljali stroje v Triglavsko tiskarno. Ostala mu je pečatoreznica, s katero je nadaljeval svojo obrt, a kot najemnik v nacionaliziranih prostorih.

Tiskarna DAN – naslednica Učnih delavnic

V tistem času je Sitar kot takratni predsednik Združenja oglušelih FLRJ – Glavnega odbora za Slovenijo dal pobudo za ustanovitev učne grafične delavnice za gluho mladino. Prvotno je bilo zamišljeno, da bo ta delavnica v nekdanji Jerebovi tiskarni na Gosposvet-ski cesti. Ker pa sanitarna inšpekcija ni privolila, da bi bila delavnica v Jerebovi tiskarni, se je Sitar odločil, da bo učna delavnica začasno v njegovih prostorih, čeprav niso bili veliki. Takratna Gluhonemnica na Zaloški cesti mu je obljubila, da bodo poiskali nove prostore za učne delavnice.

Učne delavnice so tako začele poslovati maja 1948. Ker so bile v istih prostorih kot pečatoreznica, so si opremo delili. Zamišljal, da bi na sosednjem dvorišču zgradili novo tiskarsko delavnico za Gluhonemnico, so opustili. Oblast je načrtovala, da bo leta 1949 zgradila novo Gluhonemnico in z njo tudi nove prostore za učne grafične delavnice.

Od ustanovitve Učnih delavnic leta 1948 pa do leta 1963 so Učne delavnice s svojimi obrati poslovale v raznih neprimernih in dotrajanih delovnih prostorih na območju mesta Ljubljane. Tako je ženska krojačnica delovala s 1. 10. 1953 na Kodeljevem, Ob Ljubljani 36, Litografska delavnica je obratovala najprej (od leta 1948) na Zavodnem dvorišču (v prizidku), pozneje pa Ob Ljubljani 24. Tiskarna je bila od začetka (od leta 1948) v prejšnji Sitarjevi tiskarni (del prostorov) na Resljevi cesti 4. Knjigoveznica je delovala od začetka (od leta 1948) v nekdanji Knaflijevi, sedanji Tomšičevi ulici v Ljubljani, galanterija pa tudi od začetka (od leta 1950) v Levčevi ulici 8. Zamišljal za pletilsko delavnico je bila že skoraj uresničena (nabavljen je bil že pletilni stroj), a je ideja iz objektivnih razlogov propadla, tako kot misel o tem, da bi gluhi prevzeli neko nacionalizirano pekarno.

Za ime zavodnih delavnic je bila odločitev težka. Naj navedemo samo nekaj poskusov za naziv posameznih delavnic. Tako so se imenovale posamezne delavnice: Grafične učne delavnice državne Glu-

V grafični delavnici na Resljevi cesti

honemnice, Grafični učni zavod za gluhoneme, Učne delavnice državne gluhonemnice za galanterijo, Državne gluhonemnice – knjigoveznica, Državne gluhonemnice – litografija. Uvedli so tudi kratice:

- UDG – knjigoveznica
- UDG – galanterija
- UDG – tiskarna
- UDG – litografija

Nekaj časa je bil v rabi celo dolg naslov: Knjigoveška, usnjarska in kartonažna učna delavnica Državne gluhonemnice v Ljubljani. Potem so naslov nekoliko spremenili: Usnjena galanterija Državne gluhonemnice v Ljubljani, Knjigoveznica Državne gluhonemnice v Ljubljani, Litografija Državne gluhonemnice v Ljubljani, Tiskarna Državne gluhonemnice v Ljubljani.

Z odlokom ministrstva za finance 12. 12. 1951 št. V-1319-2 je bilo določeno, da so delavnice »netto budžetirane proračunske ustanove, to je, glavni ustanovi priključene gospodarske enote«. Z odločbo sveta za prosveto in kulturo 20. 6. 1952 št. 2465/17 jim je bil dodeljen naziv: Gospodarska ustanova z lastnim financiranjem, proglašena za pravno osebo.

Z odlokom vlade LRS z dne 30. 12. 1952 št. II-943/2 pa so bile označene, da niso »pravne osebe«. Kmalu zatem so jih spet razglasili za pravno osebo, tako z odlokom MLO Ljubljana 12. 6. 1954 št. 1674 2-2, s katerim je bilo določeno tudi ime za delavnice: Učne delavnice Zavoda za gluho mladino v Ljubljani s samostojnim financiranjem, z veljavnostjo od 1. 5. 1954.

V tem času so bile delavnice pod št. 49/I prvič registrirane 11. 2. 1954 z nazivom: Učne delavnice Zavoda za gluho mladino v Ljubljani. 15. 1. 1957 so bile delavnice z odločbo št. 03/5 drugič registrirane pod reg. št. 73/56 z imenom »finančno samostojen zavod« in s pristavkom, da je delovno področje »javno – prosvetno«. Urad za statistiko pa je delavnice celo imenoval

»Obrtne delavnice – ustanove«. Tedaj je znašala vrednost osnovnih sredstev 10,268.000 din. Kot dotacijo od ministrstva za prosveto so zavodne delavnice med letoma 1948 in 1952 prejele skupno 1,163.072 din, od tega 500.000 din kot kupnino za knjigoveznico. Glede pristojnosti zavodnih delavnic pa tole: od leta 1948 do leta 1953 so sodile v pristojnost ministrstva za prosveto, po letu 1953 pa za nekaj časa v pristojnost OLO Ljubljana.

Leta 1958 je OLO Ljubljana dovolil ustanovitev samostojnega Doma gluhih vajencev in vajenk. Žal se ta želja še do danes ni v celoti uresničila. Kako pomembno je bilo ustanoviti Učne delavnice, naj pove podatek, da se je v letih od 1948 do 1958 v Učnih delavnicah usposobilo 87 gluhih vajencev in vajenk.

Leta 1962 so se lotili nove gradnje skupnih poslovnih prostorov Učnih delavnic, ki so bile dograjene in vseljive meseca oktobra leta 1963. Prostori so v zgradbi v ulici Bežigrad 8. Za gradnjo novih poslovnih prostorov so sredstva prispevale Učne delavnice same v višini 45 odstotkov, preostala sredstva pa so prispevali tedaj Okrajni ljudski odbor Ljubljana iz sredstev negospodarskih investicij, Republiški zavod za socialno zavarovanje in skupščina občine Ljubljana Bežigrad. Del sredstev pa so dobile Učne delavnice z najetjem kredita iz medobčinskega investicijskega sklada. Od leta 1948 do konca leta 1969 se je v Učnih delavnicah poklicno usposobilo za opravljanje dela v posameznih poklicih kar 369 gluhih učencev za kvalificirane delavce in 158 gluhih učencev za priučene fazne delavce.

Večina teh usposobljenih učencev je zaposlena v gospodarskih organizacijah, del pa v Učnih delavnicah, in to predvsem zato, ker za te učence še ni bilo možnosti, da bi jih zaposlili v drugih gospodarskih organizacijah.

Do leta 1951 se je predvsem Ciril Sitar posvetil reorganizaciji gluhih v Sloveniji. Z novim statutom 1951 se je organizacija gluhih v Sloveniji centralizirala, vanjo so vključili gluhe, gluhoneme in naglušne, delo so usmerili k ekonomski, kulturni, politični, socialni in športni ozaveščenosti članstva. V ta namen so ustanavljali domove, internate, klube, kot strokovno pomoč pri usposabljanju članov pa gospodarska podjetja.

Delo Cirila Sitarja je pustilo neizbrisen pečat v organiziranosti gluhih in naglušnih v Sloveniji, zato bo Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije počastila njegov prispevek k izobraževanju gluhih in naglušnih z dogodkom, imenovanim Sitarjevi dnevi, na njem pa bo vsako leto organizirala različne izobraževalne dejavnosti. ●

PRESEDNIK REPUBLIKE IZROČIL JABOLKO NAVDIHA TOLMAČKAM IN TOLMAČEM SLOVENSKEGA ZNAKOVNEGA JEZIKA

Anton Petrič (vir: STA)

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je ob mednarodnem dnevu gluhih v sredo, 16. septembra 2020, na sprejemu v Vili Podrožnik tolmačkam in tolmačem slovenskega znakovnega jezika izročil priznanje jabolka navdiha.

Tolmačke in tolmači slovenskega znakovnega jezika so med epidemijo koronavirusne bolezni gluhih osebam zagotavljali pravico do pravočasne obveščeniosti, povezane s stanjem epidemije in ključnimi ukrepi. S svojim prizadevnim in požrtvovalnim delom so poskrbeli, da je Slovenija ena izmed držav članic EU, ki je tudi v težkih razmerah dosledno upoštevala Konvencijo o pravicah invalidov. To je zahvala za njihovo strokovno odličnost in nenehno razpoložljivost. Z odgovornim zavedanjem, da je zagotavljanje pravice do tolmačenja osebam, ki ne slišijo, posebej v zdajšnjih razmerah, ključno, tolmačke in tolmači slovenskega znakovnega jezika pa pripomorejo k temu, da smo lahko vsi skupaj odgovorni do sebe in drugih.

V znak hvaležnosti za njihov nenadomestljivi prispevek med premagovanjem epidemije je predsednik republike tolmačkam in tolmačem slovenskega znakovnega jezika izročil priznanje jabolko navdiha. V njihovem imenu je na posebni slovesnosti repliko priznanja prevzela Jasmina Bauman, direktorica Zavoda Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik.

Jasmina Bauman je v imenu tolmačev SZJ prejela priznanje jabolko navdiha.

Jasmina Bauman, direktorica Zavoda Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik, se je v nagovoru zahvalila za izkazano priznanje, saj z njim, po njenem mnenju, poslanstvo tolmačk in tolmačev med epidemijo še dodatno prihaja do izraza.

Predsednik Pahor je poudaril, da je priznanje izraz zahvale naše države in naših ljudi. »Ker živimo v razmerah, ko resnično potrebujemo drug drugega, je vaša navzočnost na televizijskih zaslonih simbol izraz vključujoče družbe,« je v nagovoru povedal predsednik republike. ●

Spoštovani gledalci in cenjene gledalke!

Spletna TV je zaživela na samostojnem spletnem portalu. Vpišite www.spletnatv.si in nam sledite tudi v prihodnje. Enako kot doslej nas boste, s klikom na sliko naše uredniške ekipe, še vedno našli tudi na spletnem naslovu www.zveza-gns.si.

Veseli bomo tudi, če boste še naprej spremljali Spletno TV na družbenih omrežjih Facebook in Youtube. Se vidimo na spletu!

Uredništvo Spletne TV

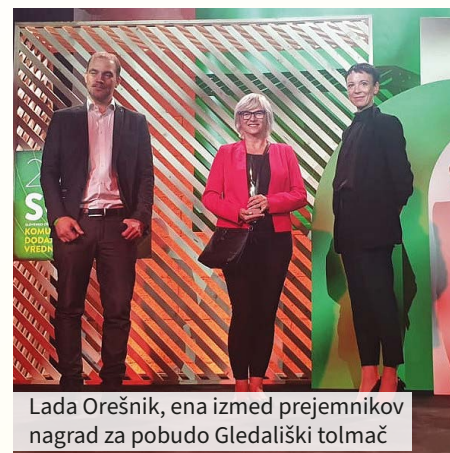
POBUDA GLEDALIŠKI TOLMAČ NAGRAJENA NA SOF-U

Anton Petrič

Gluhi in naglušni se zaradi ovi- ranosti pogosto srečujejo z oteže- nim dostopom do kulturnih vse- bin. Pobuda Gledališki tolmač, ki jo NLB omogoča v sodelovanju z Društvom gluhih in naglušnih Ljubljana, gluhim omogoča ogled stalnih predstav na odrih največjih slovenskih gledališč, ki so bile do nedavnega na voljo le slišočemu občinstvu. Tolmači in igralci gleda- liška dela naravnost z odra tolma-

čijo v slovenski znakovni jezik in tako gluhim v občinstvu pričarajo edinstveno izkušnjo spremljanja stalnih predstav v živo. Tak pristop je občinstvo zelo toplo sprejelo.

Pobuda Gledališki tolmač že drugo leto nadaljuje svoje pos- lanstvo in dosega nove zmage. Na 29. Slovenskem oglaševalskem fe- stivalu (SOF) je prejela dve srebrni nagradi, tri zlate in veliko nagrado SOF-a. ●

Lada Orešnik, ena izmed prejemnikov nagrad za pobudo Gledališki tolmač

JEZIK ENAKOPRAVNOSTI NA FESTIVALU KINU BLED

Anton Petrič

Film Jezik enakopravnosti na filmskem dogodku na Bledu

Festival Kino Bled, ki je ime za dneve filmskih večerov, je v svoj

kraj pripeljala ekipa mladih entu- ziaslov, ki želijo tako domačinom kot turistom ponuditi brezplačen ogled kakovostnih avtorskih fil- mov. Veliko platno so med 11. in 15. avgustom postavili v intimnem vzdušju Zdraviliškega parka na Bledu. Bogat program je obsegal tako kratke filme kot celovečerce, dogajanje pa so popestrili tudi šte- vilni glasbeni nastopi ter pogovo-

ri o aktualnih filmskih temah ob glasbi in drobnih prigrizkih. Festi- val je dosegel vrhunec v soboto, ko so poleg legendarnega slovenske- ga filma Babica gre na Jug predva- jali tudi dokumentarni film Jezik enakopravnosti scenaristke Tine Grošelj in režiserja Marka Kumra Murča, ki je nastal v produkciji Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije. ●

DISTRIBUCIJA DOKUMENTARNEGA FILMA JEZIK ENAKOPRAVNOSTI

Mag. Tina Grošelj

Epidemija koronavirusne bolezi- ni je marca zaustavila tudi načrto- vano distribucijo dokumentarne- ga filma Jezik enakopravnosti, ki

je nastal v produkciji Zveze dru- štev gluhih in naglušnih Slovenije.

Slovenski znakovni jezik je na pra- gu izumrtja. Trije izmed približno

1500 gluhih Slovencev, Meri (80), Špela (15) in Samo (42), se vsak na svoj način borijo, da se to ne bi zgo- dilo.

Lea Humek in Samo Petrač uživata v sončnem zahodu v Poreču

Meri Möderndorfer pri svojem najljubšem opravilu, prebiranju časopisov v Unionu

Samo je najboljši gluhi športnik v zgodovini Slovenije. Bil je pravi šampion, osvojil je šest olimpijskih medalj, danes pa za minimalno plačo pomiva posodo in deli hrano. Samo se s svojo usodo nikakor ne more sprijazniti in poskuša postati to, kar si je od nekdaj želel: asistent učitelja športne vzgoje. Špela pa se pripravlja na novo življenjsko obdobje. Vstop v srednjo šolo je zanjo velika prelomnica, ovita v številne negotovosti, med drugim tudi to, ali bo pri pouku sploh imela tolmača, ali pa bo prepuščena sama svoji tišini. In tu je Meri, prijetna gospa v začetku osemdesetih, ki je kot sedemletna deklica iskala svoj izgubljeni sluh s kričanjem na travniku. Vse življenje je posvetila razvoju in priznanju znakovnega jezika, danes pa je njen glavni cilj premagati mačehovski odnos države do jezika gluhih in vpis znakovnega jezika v Ustavo RS.

Zdaj je tukaj nova realnost – spletni festivali in pričakovan

manjši obisk v kinih. Ostajamo optimistični, saj je film že dosegel določen obseg publike s premiero v Kinu Bežigrad novembra 2019 in s preteklimi projekcijami na festivalih. Glede na vse slabšo epidemiološko sliko v državi si v tem trenutku največ obetamo od spletnih festivalov. Film oktobra potuje tudi čez Atlantik, v ZDA. Novembra, ko praznujemo dan slovenskega znakovnega jezika, pa bo predvajan tudi na Televiziji Slovenija.

FILM JE BIL PRIKAZAN NA DVEH FESTIVALIH Z MEDNARODNO UDELEŽBO:

- Mednarodni festival dokumentarnega filma Dokudoc (6. 9.)
- Kino Bled (15. 8.)

NAČRTOVANE SPLETNE PROJEKCIJE:

23. Festival slovenskega filma – Ljubljana in fsf.si, od 6. do 11. oktobra 2020 – www.fsf.si/2020/filmi/

Festival slovenskega filma vsako jesen opravi pregled novih filmskih produkcij različnih kategorij in žanrov. Čeprav se letošnji filmski beri pozna zastoj v produkcij najnovejših, predvsem celovečernih igranih filmov, program vsekakor prinaša verodostojen pogled v domačo filmsko ustvarjalnost.

Na spletni strani lahko filme 23. FSF razvrstite po programskih sklopih ali po prizoriščih oziroma platformah predvajanja. Filmi tekmovalnega programa bodo, ob doslednem upoštevanju ukrepov za zajezitev epidemije koronavirusa, predvajani v Kinu Komuna.

Preostali, med njimi tudi Jezik enakopravnosti, bodo v času festivala dostopni na festivalski spletni podstrani: www.fsf.si/2020/filmi/.

Na spletni podstrani bodo filmi dostopni ves čas trajanja festivala, za dostopanje do vsebin pa boste morali pridobiti kodo. Z eno kodo

Scenaristka Jezika enakopravnosti Tina Grošelj in režiser Marko Kumer Murč

Špela Rotar v pričakovanju novega šolskega leta

boste lahko v dvanajsturnem časovnem razponu dostopali do ene terminske enote, isto vsebino pa si bo mogoče ogledati največ dvakrat.

- Spletna projekcija za poslance Državnega zbora RS, 12.–14. 11. 2020
- Deaf Rochester Film Festival, ZDA, 11.–18. 10. 2020

KINO DISTRIBUCIJA

- V petek, 2. oktobra, ob 18.00, celjska premiera v Mestnem kinu Metropol.
- V četrtek, 8. oktobra, ob 20.00, predvajanje v Kinu Domžale.
- V četrtek, 5. novembra, ob 17.30, ogled v Kulturnem centru Kočevje.

- Vabim vas, da si film ogledate v času in kinu, ki vam ustreza, in k ogledu pritegnete tudi ljudi, ki jih njegova tematika utegne zanimati. ●

AKCIJA KRETNJA LETA 2020

✉ Valerija Škof

Na pobudo Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU od leta

2016 poteka izbor besede leta. Lani so gluhi in naglušni prvič lahko predlagali tudi krettno leta in jo razglasili januarja letos. To je bila »ustava«. Ker na Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije želijo, da bi ta akcija postala tradicionalna, napovedujejo akcijo Kretnja

leta 2020 ter vabijo vse zainteresirane, da od danes do 10. novembra pošljete predloge kretenj, med katerimi jih bo komisija na Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije izbrala pet. Na dan slovenskega znakovnega jezika, 14. novembra, bomo razglasili pet kretenj in jih poslali na glasovanje do konca leta. Zmagala bo kretnja, ki bo prejela največje število glasov.

Krettno, ki je po vašem mnenju najbolj zaznamovala letošnje leto,

vse do 10. 11. 2020 lahko pošljete na info@zveza-gns.si. Veseli bomo vseh vaših predlogov! ●

NOVI TERMIN PRISLUHNIMO TIŠINI

✉ Mag. Tina Grošelj

TV-ekipa med snemanjem oddaje Prisluhnilimo tišini

Oddaja Prisluhnilimo tišini bo od 5. septembra na sporedu vsako soboto na TV SLO 1, predvidoma ob 14.35. Novost je tudi, da bomo odslej krajši. V 15-minutnih dinamičnih in zanimivih vsebinah bomo obravnavali ključne informacije iz življenja invalidov. V ospredju bodo njihove zgodbe, izkušnje in izzivi, ki jih prinaša

življenje z invalidnostjo. V skladu z našim temeljnim poslanstvom, ki ga oddaja uresničuje že štirideset let, ostajamo posebej pozorni na eno od najranjlivejših skupin invalidov: gluhe, naglušne in gluhoslepe. Priredba naših vsebin v znakovni jezik in sočasno podnaslavljanje pa ostajata naš zaščitni znak in zgled dostopnih vsebin. ●

IZ SVETA TIŠINE

ZAKON O DOSTOPNOSTI SPLETIŠČ IN MOBILNIH APLIKACIJ ODSLEJ VELJA TUDI ZA OBSTOJEČA SPLETNA MESTA

Anton Petrič

Od 23. septembra 2020 se Zakon o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij uporablja tudi za spletna mesta, ki so bila objavljena pred 23. septembrom 2018. Določila zakona sicer že eno leto veljajo za nova spletna mesta, mobilne aplikacije pa imajo časa za prilagoditev še eno leto. Namen zakona (gre za prenos evropske direktive v slovenski pravni red) je vsem uporabnikom, zlasti pa skupinam uporabnikov z različnimi oviranostmi, omogočiti lažji dostop do informacij in storitev javnega sektorja ter lažje uveljavljanje njihovih pravic. Posledično se s tem poveča tudi digitalna vključenost teh kategorij prebivalstva.

Spletna dostopnost pomeni, da so spletne strani in orodja pripravljena tako, da vsem uporabnikom omogočajo zaznavanje, razumevanje, navigacijo in uporabo.

Zavezanci so državni organi, organi samoupravnih lokalnih skupnosti in osebe javnega prava po zakonu, ki ureja javno naročanje. Izjema so spletišča in mobilne aplikacije javne radiotelevizije ter spletišča in mobilne aplikacije vrtcev, osnovnih ter srednjih šol (razen za vsebino, ki se nanaša na osnovne informacije o zavodu, informacije o vpisnem postopku in druge upravne informacije, kot so na primer šolski koledar in urniki).

Nekaj izjem zakon predvideva tudi glede zagotavljanja dostopnosti vsebin. Zakon se tako ne uporablja za pisarniške datoteke, objavljene pred 23. septembrom 2018 (razen, če je taka vsebina potrebna za vodenje upravnih postopkov), za predhodno posnete medijske vsebine, objavljene pred 23. septembrom 2020, v živo predvajane medijske vsebine in še nekatere druge.

Obveznosti zavezancev

Zavezanci morajo:

- zagotavljati skladnost s standardom SIST EN 301 549 V1.1.2 – spletišča in mobilne aplikacije morajo biti zaznavni, delujoči, razumljivi, robustni in s tem dostopni;
- pripraviti oceno nesorazmernega bremena;
- objaviti izjavo o dostopnosti (in jo redno posodabljati) in
- zagotavljati povratni mehanizem.

Spletišča in mobilne aplikacije morajo izpolnjevati naslednje zahteve glede dostopnosti:

- informacije in uporabniški vmesniki morajo biti uporabnikom predstavljeni na načine, ki jih lahko zaznajo;
- zagotoviti je treba delujoče uporabniške vmesnike in navigacijo;
- informacije, povezane z uporabniškim vmesnikom, in njegovo delovanje morajo biti razumljivi;
- vsebina mora biti dovolj robustna, da jo je mogoče zanesljivo razlagati z različnimi uporabniškimi agenti, tudi s podpornimi tehnologijami, kar pomeni, da imajo uporabniki vedno dostop do vsebine, tudi z naprednimi tehnologijami.

Nadzor nad izvajanjem določb od 5. do 8. člena Zakona o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij opravljajo inšpektorji za informacijsko družbo, to je inšpektorji Uprave Republike Slovenije za informacijsko varnost. ●

IZJEME PRI ODLOKU O ZAČASNIH UKREPIH ZA ZMANJŠANJE TVEGANJA OKUŽBE IN ŠIRJENJA OKUŽBE Z VIRUSOM SARS-CoV-2 ZA OSEBE Z OKVARO SLUHA

Anton Petrič, vir: Uradni list, št. 117, 3. 9. 2020

Vlada Republike Slovenije je dne 3. septembra 2020 izdala Odlok o začasnih ukrepih za zmanjšanje tveganja okužbe in širjenja okužbe z virusom SARS-CoV-2 z dne 3.9.2020, v katerem je v 2. členu, točka 2, zapisano:

(2) Pri neposredni komunikaciji z gluhami, gluhone-mimi in naglušnimi osebami se, ob upoštevanju zaščite vseh udeležencev, uporaba zaščitnih mask ali druge

oblike zaščite ustnega in nosnega predela obraza lahko začasno opusti, če je mogoče zagotoviti medosebno razdaljo več kot 2 metra, uporabo vizirja ali če komunikacija s temi osebami poteka za stekleno pregrado.

(3) Uporaba zaščitne maske ali druge oblike zaščite ustnega in nosnega predela obraza v komunikaciji z osebami iz prejšnjega odstavka ni obvezna za tolmače za slovenski znakovni jezik. ●

OB DNEVU SLOVENSKEGA ŠPORTA SPREGLEDANA PRVA MEDALJA ZA SLOVENIJO

Mladen Veršič, predsednik ZDGNS (iz medijske izjave za javnost)

Sabina Hmelina (levo), prva dobitnica medalje

23. septembra v Sloveniji prvič uradno praznujemo dan slovenskega športa. Tak praznik ima samo še nekaj držav na svetu. Šport je v Sloveniji eden izmed najpogostejših načinov preživljanja prostega časa, hkrati pa državljane spodbuja k trudu, sodelovanju

in povezovanju. Uspehi naših vrhunskih športnikov že od zgodnjih začetkov organiziranega športa na Slovenskem pa vse do današnjih dni krepijo narodno zavest in promovirajo Slovenijo na svetovni ravni.

30. maja 2017 je bil zgodovinski dan za šport gluhih, ko je bil sprejet Zakon o športu. V besedilu zakona o športu sta po dolgoletnem boju omenjena tako šport gluhih kot tudi olimpijske igre gluhih. V navezi z zakonom o športu je bil 22. junija sprejet Zakon o dodatku pokojnini za delo in izjemne dosežke na področju športa, kar bo veljalo tudi za gluhe športnike. Ta zakon je končno izenačil gluhe športnike s športniki neinvalidi.

Ob izjemnih športnih rezultatih, ki so jih dosegli gluhi športniki na uradnih tekmovanjih (olimpijske igre gluhih, svetovna in evropska prvenstva) od leta 1992 do danes, so slovenski gluhi športniki prinesli domov več kot 50 medalj z največjih tekmovanj.

A še vedno smo prezrti, ker država Slovenija ne prizna javno prve osvojene medalje za Republiko

Slovenijo med posamezniki, in sicer Sabine Hmelina za doseženo 2. mesto v superveleslalomu na evropskem prvenstvu gluhih v smučanju v Serre Chevalierju v Franciji leta 1992 ter prve ekipne medalje za Republiko Slovenijo, ki jo je za 3. mesto osvojila košarkarska reprezentanca gluhih na evropskem prvenstvu gluhih v košarki v Krakovu na Poljskem leta 1996.

V imenu Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije s Športno zvezo gluhih Slovenije pozivamo državo in ministrstvo za šolstvo, izobraževanje in šport, da na ustrezen način zaznamuje prvo posamezno

medaljo Sabine Hmelina in prvo ekipno medaljo košarkarjev za RS in s tem seznanijo celotno javnost.

Ko Slovenija 23. septembra praznuje dan slovenskega športa, je prav, da se javno prizna uspeh vrhunskih gluhih športnikov, ki so na mednarodnem športnem področju prvi ponesli v svet himno in zastavo Republike Slovenije.

Kljub vsej spregledanosti na dan slovenskega športa izrekamo iskrene čestitke vsem športnikom, trenerjem, spremljevalcem, strokovnim delavcem ter tudi navijačem in podpornikom, ki omogočajo, da športni duh živi tako na igrišču kot zunaj njega. ●

POLŽEV VSADEK NI ČUDEŽNO ZDRAVILO ZA SLUH

✉ Sandi Lakner

Število uporabnikov polževega vsadkov v Sloveniji narašča.

Marsikatera gluha oseba ob omembi osebe s polževim vsadkom misli, da takšna oseba sliši in razume govor in druge zvoke okoli sebe tako kot slišiči ter da takšna oseba ni več gluha, razen ko da zunanji del polževega vsadka z glave oz. ga izključi. V članku želim pokazati, da navedeni stereotip, ki kroži med ljudmi, ne drži.

Mag. Amelija Mozetić Hussu, profesorica defektologije za otroke z motnjami sluha in govora, je v svojem magistrskem delu v letu 2016 izvedla primerjavo slušno-govornega funkcioniranja prelingvalno (pred nastopom govora) gluhih otrok s polževimi vsadki s slušno-govornim funkcioniranjem postlingvalno (že razvit govor) naglušnih otrok s slušnimi aparati in s slišičimi otroki.

Slušno-govorno funkcioniranje vključuje funkcioniranje na področju vseh oblik komuniciranja (tako osebnega kot na daljavo z uporabo katere koli me-

tode telekomunikacije): verbalno ustno (govor, petje) in pisno (pisanje) ter neverbalno izražanje (kar vključuje tudi izražanje z gibi, slikami, simboli ...), razumevanje ustnega (razumevanje govora, petja) in pisnega (branje) ter neverbalnega sporočila. Ker gre pri slušno-govornem funkcioniranju v bistvu za komuniciranje, v nadaljevanju uporabljam besedo komuniciranje.

Komuniciranje še zdaleč ni omejeno le na sluh in govor, je pa precej odvisno od tega, koliko je oseba usvojila zmožnosti kakršnega koli komuniciranja, vključujoč, a ne omejujoč se na govorno komuniciranje. Slišiča oseba brez zdravstvenih težav, ki bi oteževale komuniciranje, naj bi vse elemente komuniciranja zmogla brez težav.

V raziskavi je sodelovalo šest prelingvalno gluhih otrok in devet postlingvalno naglušnih otrok. Vsi v raziskavo vključeni otroci so bili stari med 9 in 13 let. Nobeden od v raziskavo vključenih prelingvalno gluhih otrok s polževim vsadkom ni uporabljal znakovnega jezika, medtem ko so ga vsaj občasno uporabljali štirje od devetih postlingvalno naglušnih otrok.

Amelija Mozetić Hussu je ugotovila, da imajo prelingvalno gluhi otroci s polževim vsadkom precej več težav pri komuniciranju od naglušnih otrok s slušnimi aparati, oboji pa imajo več težav kot slišiče osebe, kajti vsi v raziskavo vključeni otroci so imeli določene težave pri elementih komuniciranja.

Iz rezultata raziskave je mogoče ugotoviti, da imajo prelingvalno gluhi otroci kljub polževemu vsadku več težav pri komuniciranju kot postlingvalno nag-

lušni otroci, ki nosijo slušni aparat, oboji pa imajo več težav pri komuniciranju kot slišiči.

Kljub temu da navedena raziskava ni vključevala primerjave komuniciranja prelingvalno gluhih otrok s polževim vsadkom s prelingvalno gluhih otroki brez polževega vsadka, ki uporabljajo slovenski znakovni jezik, pa lahko potrdim, da gluhi otroci s polževim vsadkom lažje komunicirajo kot gluhi otroci brez polževega vsadka, ki uporabljajo znakovni jezik.

Za razvoj govora, ki je nujen za dobro komunikacijo s slišičimi osebami, je po mojem mnenju nujen tudi sluh, saj otrok, ki že od rojstva ne sliši, ne more vedeti, kako zvenijo posamezni glasovi, s kakšno jakostjo, frekvenco in intonacijo govoriti. Prelingvalno gluhi, ki so že v ranem otroštvu usvojili znakovni jezik in nimajo polževega vsadka, se verjetno res lahko naučijo slovničnih pravil govorjenega jezika, kot velikokrat slišim, a njihov govor je lahko zato, ker ne vedo, kako bi govor moral zveneti, slišičim nerazumljiv, kar jim lahko povzroči velike težave pri komunikaciji s slišičimi. Tudi sam sem v otroštvu s pomočjo slušnega aparata toliko slišal, da sem se lahko naučil govoriti po slušni poti.

Iz lastnih izkušenj pa lahko povem, da je komunikacija gluhe osebe s slišičim svetom brez polževega vsadka kljub obvladovanju govora in pisanja precej težja kot s polževim vsadkom, saj mi polžev vsadek olajša branje z ustnic, prilagajanje glasnosti govora hrupnosti v okolju, vem, če me kdo kliče od zadaj, slišim trkanje, omogoči mi slišati različne zvoke, ki mi olajšajo orientacijo (npr. ni mi treba ves čas gledati, ali prihaja avtomobil od zadaj). Ker se večina

življenja dogaja v slišičem okolju, je neobvladovanje govora in nezmožnost razumevanja slišičih lahko velik hendikep. Žal za zdaj ne poznam organizacije, v kateri bi delali izključno gluhi oz. ljudje, ki obvladajo znakovni jezik.

Pokazal sem, da ni res, da prelingvalno gluhi s polževimi vsadki komunicirajo tako dobro kot slišiči, saj je raziskava pokazala, da prelingvalno gluhi s polževim vsadkom težje komunicirajo od slišičih in celo od postlingvalno naglušnih, ki imajo slušne aparate.

Prav tako sem pokazal, da ni res, da gluhi s polževim vsadkom niso več gluhi, saj je raziskava pokazala, da prelingvalno gluhi otroci s polževimi vsadki komunicirajo težje od postlingvalno naglušnih otrok s slušnimi aparati, res pa je, da je njihova komunikacija verjetno lažja kot pri prelingvalno gluhih brez polževih vsadkov, ki uporabljajo znakovni jezik, a ker raziskava v tej smeri ni bila opravljena, ne morem povedati, koliko lažja je. ●

VIR:

- Mozetić Hussu A: Uporaba mednarodne klasifikacije funkcioniranja, zmanjšane zmožnosti in zdravja za otroke pri ocenjevanju sporazumevanja gluhih in naglušnih učencev, magistrsko delo, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, 2016
- International Classification of Functioning, Disability and Health: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42407/9241545429.pdf;jsessionid=D1467170D32C99C06AC0A9703BEA68FF?sequence=1>

AVTOMATSKO RAZPOZNAVANJE GOVORA PRI VIDEOKONFERENCI – KAJ POTREBUJEMO?

✉ Izr. prof. dr. Matjaž Debevc, doc. dr. Ines Kožuh (Univerza v Mariboru)

Skoraj vsi gluhi in naglušni imajo v času epidemije covida 19 težave s poslušanjem uradnih informacij, ki nam jih posredujejo uradni državni organi. Marsikdo je bil odvisen predvsem od drugih, slišičih ljudi, ki so morali posebej povedati, kaj je bilo sporočeno na televiziji, radiu ali kakšnem drugem mediju. Najhuje pa je zagotovo za vse gluhe in naglušne, ki so jim dodelili karanteno. V tem primeru so bili popolnoma odrezani tako od svojih najbližjih in tudi od preosta-

lega sveta. Poleg njih imajo težave tudi vsi gluhi in naglušni, ki bi morali priti v stik s slišičo osebo na daljavo, na primer pri naročanju hrane na dom.

Ena od rešitev je zagotovo videokonferenca z uporabo računalnika, prenosnika, tablice ali pametnega telefona (slika 1). Vendar še vedno nastane težava, kako povedano tudi pravilno razumeti. Če moramo poslušati po zunanjih zvočnikih, imajo vsi s slušnimi aparati ali polževimi vsadki, velike težave pri razu-

Slika 1: Videokonferenca z uporabo računalnika, prenosnika, tablice in pametnega telefona

mevanju govora, pa naj bodo zvočniki še tako dobri in kakovostni.

Da bi lažje razumeli zvok, lahko uporabimo pripomočke za poslušanje, ki omogočajo neposredni prenos zvoka v slušni aparat ali polžev vsadek s pomočjo žičnega ali brezžičnega prenosa zvoka iz računalnika ali iz zvočnika, ki ima tudi vtičnico za slušalke. Primeri takšnih pripomočkov za neposredni prenos so na primer Phonakov Compilot, Streamer Pro proizvajalca Oticon ali uStream proizvajalca Unitron (slika 2). Izbira takšnih pripomočkov je velika, saj skoraj vsak ponudnik slušnih pripomočkov ponuja svoj pripomoček za neposredno povezavo z zvočnimi napravami. Te pripomočke tudi sofinancira država v okviru tehničnih pripomočkov za invalide.

Vendar poslušanje s pripomočki običajno še vedno niso dovolj. Predstavljajmo si položaj, v katerem bi se znašli, ko bi se poskušali pogovarjati z nekom v tujem jeziku. Razumevanje govora po zvočnikih je v tem primeru veliko težje kot razumevanje v materinem jeziku. Slišali in razumeli bi zelo malo, čeprav bi dali zvočnike zelo na glas, kar seveda ne bi bilo všeč našim sostanovalcem, sodelavcem ali celo sosedom.

Na srečo so se v zadnjem času pojavile rešitve, ki omogočajo tudi avtomatsko prepoznavanje govora. Najnaprednejši pri tem je Google, ki je s pomočjo umetne inteligence dal vsem uporabnikom na voljo brezplačno aplikacijo z imenom Google Live Transcribe (slika 3). Žal je aplikacija namenjena samo za

Slika 3: Aplikacija za avtomatsko prepoznavanje govora, Google Live Transcribe, v akciji

telefone z operacijskim sistemom Android. Za operacijski sistem Apple iOS je sicer na voljo brezplačno orodje z imenom Hearing Helper ali Otter, ki pa glede na izkušnje niso tako kakovostni kot Google Live Transcribe za Android. Poleg tega v podjetju Google sproti skrbijo za izboljšanje sistema, kar je bilo tudi razvidno v praktični uporabi tega orodja.

Kombinacija avtomatskega razpoznavanja govora in uporaba pripomočkov za poslušanje zvočnih naprav je tako najboljša pot, da bi lahko uporabniki slušnih aparatov in polževih vsadkov uspešno sledili pogovorom na videokonferenci, ne da bi pri tem motili sosede. Prav tako je avtomatsko prepoznavanje govora izjemen pripomoček za vse gluhe, ki lahko spremljajo hitro potekajoče besedilo na zaslonu mobilnega telefona.

Google Live Transcribe smo na Univerzi v Mariboru preverili tudi v praksi. Ugotovili smo, da je razpoznavanje veliko boljše za angleški jezik, manj pa za slovenskega. Pri videokonferenci, na kateri so se pogovarjali v angleškem jeziku, smo lahko uspešno sledili temi pogovora in smo se lahko tudi uspešno vključili v samo razpravo. Resda program ni vsega zaznal tako, kot bi moral, vendar smo dobili pravilno zaznavo v povprečju do 80 %, v nekaterih primerih

Compilot II (Phonak)

Streamer Pro (Oticon)

uStream (Unitron)

Slika 2: Primeri pripomočkov za brezžično ali žično poslušanje zvočnih naprav

celo več kot 90 %. Današnja tehnologija pa še vedno ne omogoča 100-odstotnega razpoznavanja. Razpoznavanje je bilo v glavnem odvisno tudi od tega, kako kakovosten mikrofonski je imel naš sogovornik. Še najboljši so bili rezultati razpoznavanja takrat, ko je govornik govoril počasneje in s slušalkami z mikrofonom – z običajnimi, ki jih dobimo skupaj s pametnim telefonom.

Veliko slabši so bili rezultati, če smo imeli videokonferenco v slovenskem jeziku. Takrat so bili rezultati razpoznavanja govora v povprečju kvečjemu nekje malo nad 50 %, z izjemami, kjer smo dosegli razpoznavo okrog 80 %. Seveda je bil rezultat odvisen od govornika in kakovosti njegovega mikrofona. Iz tega je razvidno, da je potrebno še veliko dodatnega dela za boljše razpoznavanje slovenskega besedila.

Da bi izboljšali to situacijo in razpoznavanje govora v slovenskem okolju, je Ministrstvo za kulturo s pomočjo Evropskega sklada za regionalni razvoj podprlo velik projekt z naslovom »Razvoj slovenščine v digitalnem okolju – jezikovni viri in tehnologije«. Ta projekt, ki ga vodi Center za jezikovne vire in tehnologije iz Ljubljane in v katerem sodeluje kot partner tudi Univerza v Mariboru, je namenjen razvoju programske opreme in podatkovnih baz, potrebnih za boljše razpoznavo govora, ki bodo prosto dostopni širši javnosti. Po končanem projektu v letu 2022 lahko tako realno pričakujemo veliko izboljšanje razpoznavanja slovenskega govora.

In kako povezati vse te naprave tako, da bi lahko sledili videokonferenci v živo? Najboljša možnost je, da pametni telefon povežemo neposredno prek vtičnice z zvočno napravo, saj pri tem odpadejo vsi okoljski šumi, če bi uporabili navadni mikrofonski na mobilnem telefonu. Pri tem pa nastane problem. Izhodna napetost zvočnih naprav je bistveno višja, kot jo lahko prenese vhodna vtičnica pametnega telefona. Zato nikakor ne moremo direktno povezati izhoda zvočne naprave na vhod pametnega telefona. Potrebujemo vmesnik, ki zna znižati to napetost. In ta vmesnik se imenuje iRig 2. Ta mali dodatek je zdaj spremenil vse, saj omogoča 100-odstotno neposredni prenos govora v pametni telefon brez kakršnih koli motenj, ki sicer nastanejo, kadar uporabljamo zunanji mikrofonski pametnega telefona.

S pomočjo iRig 2 tako lahko poslušamo in sledimo govoru na prenosniku, tablici ali računalniku kjer koli, na videokonferenci, Youtubu, Facebooku, mobilnem radiu in drugem zvočnem viru.

Slika 4 kaže, kaj vse potrebujemo za avtomatsko razpoznavanje govora in za hkratno poslušanje z

Slika 4: Sistem za spremljanje videokonference z uporabo avtomatskega zaznavanja govora in poslušanjem s pripomočkom za povezavo s slušnim aparatom ali polževim vsadkom

uporabo pripomočka za poslušanje. Pri tem je treba poudariti, da se lahko uporabi samo avtomatsko razpoznavanje govora s pametnim telefonom brez uporabe pripomočka za poslušanje. V tem primeru kabel v obliki Y ni potreben, ampak se zvočna naprava poveže prek iRig 2 direktno s pametnim telefonom. Na tej sliki smo pripomoček za poslušanje za slušni aparat zamenjali s klasičnimi slušalkami.

Potrebujemo:

- pametni telefon z nameščenim sistemom Google Live Transcribe (samo za Android)
- iRig 2
- Y-kabel za slušalke (3,5 mm)
- 1/4" moški v 1/8" ženski stereo vmesnik
- 3,5 mm moški-moški stereo zvočni kabel (1,5 ali 2 metra)
- zvočni kabel za povezavo s slušalkami ali pripomočka za poslušanje

Ko vse skupaj sestavimo, moramo tudi glasnost na iRig 2 nastaviti do konca in gumb za pretok zvoka nastaviti na »THRU«.

Če uporabljamo pametni telefon, ki ima samo USB-C adapter in ne klasične zvočne vtičnice, moramo dokupiti tudi:

- USB-C – 3,5 mm adapter

Pri tem je treba adapter res preveriti, ker nekateri USB-C adapterji niso povezljivi z vsemi telefoni. V trgovini moramo zahtevati takojšen test tega adapterja.

Tisti, ki uporabljajo iPhone, morajo dokupiti (adapter bele barve v sliki 4):

- Apple iPhone Lightning to 3,5 mm adapter

S to kombinacijo tako lahko učinkovito sledimo razpravi, konverzaciji predvsem v angleškem jeziku. Možno je tudi v slovenskem jeziku, vendar moramo v sedanji različici sistema Google Live Transcribe

sogovornika prositi, da govori počasi in razločno in uporablja naglavne slušalke z mikrofonom.

Vsekakor je to začetek obdobja avtomatskega razpoznavanja govora in prepričani smo, da bo nadaljnji razvoj pomagal nam vsem, da bomo lahko še bolj sledili pogovorom v katerem koli jeziku. Naslednji korak, ki se bo najverjetneje zgodil zelo hitro, je sprotno avtomatsko prevajanje govora. Tako bomo lahko v živo klepetali z nekom z Japonske.

Članek je nastal v okviru projekta Razvoj slovenščine v digitalnem okolju – jezikovni viri in tehnologije, ki ga sofinancirata Republika Slovenija (Ministrstvo za kulturo) in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Operacija se izvaja v okviru Ope-

rativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020.

Dr. Matjaž Debevc in dr. Ines Kožuh sodelujeta aktivno v tem projektu kot partnerja z Univerze v Mariboru. Dr. Matjaž Debevc je v letu 2020 postal tudi glavni koordinator ekspertne skupine za dostopnost Svetovne zveze gluhih za obdobje štirih let.

DODATNI VIR:

Carolyn Stern, Videoconference captioning possible for hearing loss with accessory for musicians, https://chchearing.org/blog/irig2-hearing-loss-solution/?fbclid=IwAR3hfySPMsHUOu0Y1R2qBA7ra2HikG_yRhBqONuPYC5iD0vMPCqhcOW6KgU ●

V TAMARJU SO GLUHI POHODNIKI BREZSKRBNO NAROČALI V SLOVENSKEM ZNAKOVNEM JEZIKU

✉ Daša Peperko (vir: pin-opp.pzs.si)

Gluhi planinci ob planinskem domu v Tamarju

Prvi septembrski konec tedna je v Planinskem domu Tamar potekala dvodnevna akcija Gluhi strežejo v planinskih kočah. Prostovoljci pa so se zbrali že v petek pozno popoldne v koči, kjer so se skupaj pomenili in se pripravljali na vikend.

V soboto, 5. septembra 2020, je namreč akcija Gluhi strežejo v planinskih kočah gostila še akcijo Gibalno ovirani gore osvajajo (GOGO). Povrh je bilo napovedano tudi zelo lepo vreme, tako da je bilo pričakovati res veliko obiskovalcev.

Medtem ko se je na sobotni dan izza gora prikazalo sonce, je okoli Planinskega doma Tamar res že mrgo-

lelo ogromno ljudi. Prostovoljci so vestno stregli obiskovalcem in se skupaj z natakarji trudili izpolniti vsako naročilo obiskovalcev. Prihajali so tudi gluhi pohodniki in zasedli precej miz ob koči v Tamarju ter se veselo pogovarjali v svojem jeziku, znakovnem slovenskem jeziku.

V soboto sta se tako začeli dve akciji. Ob tako lepem vremenu je obiskovalce nagovoril ambasador akcije Gibalno ovirani gore osvajajo Viki Grošelj in povedal nekaj besed o akciji GOGO, hkrati pa je zbiral prispevke za žrtve potresa v Nepal in na ogled postavil tudi svoje knjige. Velik podpornik akcije GOGO je tudi parasmučar Jernej Slivnik, ki se je sam pripeljal v Planinski dom Tamar, hkrati pa je na odprtju poudaril pomembnost izvajanja akcije Gibalno oviranih gore osvajajo, ki omogočajo gibalno oviranim, da se izvijajo iz enoličnega vsakdana in spoznajo, da lahko premikajo svoje meje, hkrati pa postanejo bolj telesno dejavni! Na začetku so s ponosom povedali, da akcija Gibalno ovirani gore osvajajo poteka pod častnim pokroviteljstvom Boruta Pahorja. Predvsem je bilo odprtje obdano z govorniki, ki so res poudarili vzdušje inkluzivnosti in pozitivnosti, ki ga ustvarjata akciji Gluhi strežejo v planinskih kočah in Gibalno ovirani gore osvajajo. Bilo je polno navdiha in spodbudnih besed, ki so podprle dogodek in obenem z energijo napolnile tiste obiskovalce in prostovoljce, ki so sode-

Gluhi prostovoljec Blaž Urh (desno) je vodil akcijo v Tamarju.

lovali v teh dveh akcijah, ter druge obiskovalce oziroma pohodnike. Ambasador akcije GOGO Viki Grošelj je še povedal svojo močno misel, da se invalidi, ki se odpravijo v gore, podobno bojujejo z gorami kakor alpinisti. Zavedamo se, da je gora velika in človek v primerjavi z njo majhen. Ampak tisti sobotni dan, ko smo se zbrali v Planinskem domu Tamar, je gora postala manjša od človeka, ker je takrat človek zmogel.

Gluhih pohodnikov je bilo kar precej, prišlo jih je kar okoli 50 in so uživali pod sončnimi žarki. Ravno v Tamarju so se nekateri gluhi po dolgem čas spet videli in uživali v družbi v objemu gora in svežega zraka. »Tu zelo uživam v družbi gluhih. Res jih je veliko prišlo! Zelo sem navdušen. Rad bi le predlagal, naj bo v prihodnje več planinskih koč dostopnih gluhim, sta-

rejšim, kakor je Planinski dom Tamar zelo dostopen tudi starejši populaciji – da ni samo visokogorje.« je dejal gluhi obiskovalec akcije GSPK Mladen Veršič, ki je tudi predsednik Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije.

Vešči prostovoljec Blaž Urh je bil v Tamarju v vlogi vodje in je tretje leto vodil tudi svojo ekipo: »Tu je res veliko ljudi. Seveda, ko je pa tako lepo vreme.« Medtem je pogledal v nebo in dodal: »Glejte, niti enega oblaka ni!« Tako je bil vodja ekipe akcije GSPK navajen tudi gneče, saj vsako leto pride veliko ljudi obiskat Planinski dom Tamar, ki je zelo obiskana koča ob takem prelepem razgledu, kot ga ponuja gorovje okoli, hkrati pa je zelo dostopna za vse generacije.

V nedeljo pa so pohodniki prišli na mašo ob kapeli Marije Pomagaj ob Planinskem domu Tamar in tako so še nekateri drugi šli obiskat to kočo. Tudi v nedeljo ni manjkalo gluhih obiskovalcev, ki so brezskrbno naročali v svojem jeziku. V primerjavi s soboto pa je bila nedelja mirnejša in prostovoljci so imeli več priložnosti za promocijo slovenskega znakovnega jezika ter obiskovalce naučili nekaj novih kretenj. Gluhi prostovoljci so bili veseli te na novo pridobljene izkušnje in so se polni neverjetnih vtisov pozno popoldne odpravili domov.

Akcija Gluhi strežejo v planinskih kočah se je v Tamarju pozitivno končala, tako da vas že nestrpnost pričakujemo na Mrzlici, kjer bo veliki zaključek letošnje akcije Gluhi strežejo v planinskih kočah. Rezervirajte si torej prvi konec tedna v oktobru! ●

PROJEKT »MOČNI, POVEZANI IN UČINKOVITI« V DRUŠTVU GLUHIH IN NAGLUŠNIH POSAVJA KRŠKO

Urška Kozole, DGN Posavje Krško

Društvo gluhih in naglušnih Posavja v Krškem deluje že 58 let in v vsem tem času uresničuje številne cilje. Med osnovnimi, pomembnejšimi cilji, ki jim v društvu vseskozi sledimo in jih udeležujemo, so tudi enakovredno vključevanje gluhih in naglušnih oseb v različne oblike aktivnega koriščenja prostega časa, razvijanje lastnih sposobnosti in aktiviranje ustvarjalnosti, razvijanje lastne kulture, informiranja, zdravja, socializacije v sliščem okolju, informacij na njim prilagojen komunikacijski način ter še posebej ozaveščanje javnosti o specifi-

gluhote, naglušnosti in gluhoslepote. V ta namen so se člani Društva gluhih in naglušnih Posavja Krško pridružili akciji **Gluhi strežejo v planinskih kočah 2020 (GSPK)**, ki jo organizirata odbor **Planinstvo za invalide/OPP (Pin/OPP)** v okviru **Planinske zveze Slovenije (PZS)** in **Mladinsko društvo za osebe z okvaro sluha VKLOP/IZKLOP (MOOSVID)**, potekala pa je **4. in 5. julija 2020 v Tončkovem domu na Lisci**. Geslo akcije je *Biti inkluziven*, z njim pa smo želeli poudariti pomen vključenosti v hribih in gorah, ki naj se širi tudi v dolino. V akciji so sodelovali gluhi,

Prostovoljka Urška Kozole (druga z desne) z ekipo GSPK

naglušni in slišči prostovoljci. Zagon za vsakoletno nadaljevanje, akcija namreč poteka že od leta 2018, nam dajejo obiskovalci planinskih koč, pa tudi oskrbniki in njihovi zaposleni. Projekt je izjemnega pomena za vse udeležene, še posebno pa za prostovoljce same, saj med prostovoljnim delom strežbe, animacije in vodenja spoznavajo obiskovalce in pohodnike, predvsem pa svoje sposobnosti in pomen timskega dela. S to akcijo smo želeli predstaviti in dokazati, da gluhih in naglušnih komunikacija ne omejuje pri izvedbi akcije, saj prav vsi lahko komuniciramo na različne načine – od pantomime in pisanja na papir do znakovnega jezika in govora. S prikazom inkluzije, ki se udejanja s prakso (strežba, animacija, tolmačenje, pohodništvo), je bil to izziv za vse, s katerim pa smo se odlično spopadli. Društvo gluhih in naglušnih Posavja dogodke, s katerimi s predstavitvami, predavanji in delavnicami ozavešča o problematiki gluhoti, izvaja tudi v okviru konzorcija nevladnih organizacij Močni, povezani in učinkoviti, ki ga sofinancira Ministrstvo za javno upravo.

Izjava prostovoljke Urške Kozole, članice Društva gluhih in naglušnih Posavja Krško (DGN Posavja Krško):

»4. in 5. julija 2020 je v Tončkovem domu na Lisci potekala akcija Gluhi strežejo v planinskih kočah (GSPK). Udeležilo se je pet članic DGN Posavja Krško, in sicer kot prostovoljke skupaj s strokovno vodjo programov DGN Posavja Krško, Vlasto Moškon. Akcija poteka v organizaciji Planinske zveze Slovenije in MOOSVID pod ge-

sloj Biti inkluziven, kar pomeni, da se gluhi in naglušni enakovredno vključujemo v vsakdanje življenje.

Prostovoljke smo se zbrale na prizorišču že dan pred začetkom akcije, ko smo spoznale najemnika Tončkovega doma na Lisci Tomaža Rantaha in njegovo družino. Predstavljeni so bili potek akcije GSPK, osnove znakovnega jezika in za nas najpomembnejše – kako postreči gosta. Čutiti je bilo kar nekaj treme, tako med nami, prostovoljkami, kot tudi pri Tomažu Rantahu, ki do takrat ni imel izkušenj z gluhihimi in naglušnimi. Končno smo pričakale sobotno jutro in prve goste. Vsaka prostovoljka je bila zadolžena za točno določene mize, na katerih so bili postavljeni komunikacijski valjček, predstavitevna mapa, zloženka o akciji in letak enoročne prstne abecede. Ob 11. uri smo akcijo tudi uradno začeli. Na odprtju so sodelovali vodja prostovoljcev Aleš Peperko, podžupan občine Sevnica Janez Kukec in predsednik DGN Posavja Bogdan Kuhar. Strežba je stekla, s tem pa nas je zapustila tudi trema. Prvi dan akcije, v soboto, je bila t. i. 'Žar sobota', zato je bil Tončkov dom na Lisci poln obiskovalcev. Med njimi je bilo tudi veliko gluhih in naglušnih iz vse Slovenije. Zvečer, ko smo svoje obveznosti končali, smo se vsi skupaj družili, se poveselili in počutili kot doma. Naslednji dan se je akcija ponovila. Obiskovalcev je bilo veliko, tako da nam dela ni zmanjkalo, zvečer pa je sledil zaključek, na katerem smo prostovoljke in prostovoljci dobili zahvale. Zame je bilo sodelovanje v tej akciji zelo zanimivo. Spoznala sem marsikaj novega in dobila veliko izkušenj. Veseli me, da smo lahko toliko ljudem pokazali, da zmoremo, ter da so spoznali nas, gluhe in naglušne in naš svet.« ●

Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih občin **Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče**

Pohod na Pogačnikov dom na Kriških podih

✎ Nina Jeranko

Člani MDGN Slovenske Konjice na Kriških podih – Dejan, Nina, Branko in Franci

V soboto, 18. julija 2020, se nas je 13 pogumnih pohodnikov udeležilo pohoda na Pogačnikov dom na Kriških podih. Spremljal nas je vodnik Miloš Ganič, idejni oče akcije GSPK, in podali smo se na dvodnevni pohod. Okusili smo čar odmika od vrveža v dolini, lepoto visokogorja, veselo druženje in prijetno spanje v planinski koči. Šli smo do Zadnjice in po dolgih štirih urah hoje prispeli do kočice.

Seveda po poti nismo hiteli, da smo lahko v živo občudovali prelepo naravo, pisane planinske rože, dišeče ciklame, planike. Od blizu smo občudovali tudi čudovite gore. Hodili smo po gozdnati poti med skalami in pod njimi videli postavljene palice. Spraševala sem se, kaj pomenijo, in vodnik je razložil, da so palice tako postavili zato, da skale ne bi padale dol. Nato smo nadaljevali pot, ki je vodila do kočice na gori. Koča se imenuje Pogačnikov dom na Kriških podih. S pohodniškimi palicami in čevlji ter v dežju smo oblečeni v pelerine prehodili dolgo pot. Počasi smo se vzpenjali gor, tam pa sta nas čakala zelenjavna juha in jabolčni zavitek, ki so ju v akciji Gluhi strežejo v planinskih kočah stregli gluhi natakariji. Moram reči, da je bila pot lepa, a tudi naporna. Še posebej moram poudariti, da je bil vzpon zahteven. Če ne bi imela težkega nahrbtnika, bi hitreje prišla gor. Ampak kot planinka vem, da ne moreš iti na pohod kar brez nahrbtnika.

Ni mi žal, da sem šla v tako visoke gore, ki meri 2050 metrov. Želela sem ugotoviti, kako daleč in kako visoko bom prehodila to pot in ali bom zmogla ali ne. Moram biti psihično in fizično pripravljena. Kajti gora ni nora, nor je tisti, ki gre gor. ●

Moj ponos, da sem prava Slovenka na Triglavu

✎ Nina Jeranko

Naj vam napišem svojo zgodbo.

Spomnim se 3. in 4. avgusta lani, ko je bila akcija Gluhi strežejo v planinskih kočah na Kredarici. Takrat sva se z možem pripravila na pohod, ki sem se ga zelo veselila. Tisti dan naj bi se z gluhih pohodniki dobili v Mojstrani, a žal je najina pot zašla drugam. Izgubila sva se in šla po svoje. Slutila sva, da so bili pohodniki in vodnik zaskrbljeni. Midva in še nekaj drugih pohodnikov smo šli na drugo stran. Prehodili smo dolge kilometre do Luknje, kjer je bila plezalna steza, namenjena izkušenim plezalcem. S Francijem sva samo debelo gledala. Na srečo sva imela vse plezalne pasove v torbi, ki sva si jo izposodila. Občutila sem strah,

Nina ob stolpu: Končno mi je uspelo priti na Triglav!

Iz naših društev

Nina in mož Franci pred domom na Kredarici
– pred njima je še zadnji vzpon na Triglav.

saj nisem še nikoli v življenju plezala v gorah, vendar sem se opogumila, si naredila pas in rekla paničnemu Franciju, da ni več poti nazaj in da greva naprej. Zato sva skupaj, korak za korakom, plezala navzgor. Pozabila sem na utrujenost, žejo, lakoto. Mislila sem samo na uspeh, da bova uspešno priplezala. Takrat nama je uspelo. Hodila sva po snegu in kamnih ter občudovala čudovite gore, tišino in kozoroge. Po malici sva nadaljevala pot. Toda tik pod Aljaževim stolpom je Francija zagrabil krč na nogi. Ni mogel več naprej, zato sva mo-

rala nazaj na Dolič, da sva se odpočila od utrujenosti. Bila sem žalostna, ampak zame je bila pomembna skrb za moža. Tako sva se srečno vrnila domov, Aljaževemu stolpu pa sem rekla, da se bova še srečala.

1. in 2. avgusta 2020 je bil organiziran 16. pohod MOOSHribi na Kredarico in Triglav.

Tisto sobotno jutro je sonce sijalo na nebu, mi pa smo se podali na pot od Krme do Kredarice. Z nami so bili gluhi pohodniki, vodja sekcije MOOSHribi Miloš Ganič in planinski vodniki Planinske zveze Slovenije, ki so spremljali gluhe in naglušne pohodnike.

Hodili smo po lahki poti in občudovali čudovite gore. Uspešno smo prispeli na Kredarico in se odpočili. Tam je potekala akcija Gluhi strežejo v planinskih kočah. Po malici smo se odločili, da gremo naprej na Triglav, dokler je bilo sončno vreme. Nadeli smo si varovalne pasove, ki smo si jih izposodili pri Planinskem društvu Loče, in obvezne čelade. Pogumno sem prispela na vrh in srce mi je močno bilo, ko sem prvič zagledala Aljažev stolp in ga z nasmehom objela. Ta dva dogodka – iz leta 2019 in leta 2020 – mi bosta za vedno ostala v najlepšem spominu. Vesela sem, da sem ponosna Slovenka stala na vrhu Triglava. ●

Društvo oseb z izgubo sluha **Dolenjske in Bele krajine**

Srečanje članov DOZIS Dolenjske in Bele krajine

📷 Jelka Močnik

Skupinska slika članov DOZIS Dolenjske in Bele krajine

Zadnja sobota v avgustu je rezervirana za srečanje vseh članov našega društva. Tudi letos je bilo tako, vendar tokrat ni bil piknik ob Kolpi, čeprav bi bile

ravno letos odlične razmere za kopanje, saj je bilo vreme prijetno poletno.

Kljub temu pa nismo bili tako daleč od Kolpe. Spet je bila Bela krajina. Obiskali smo Radovico, obmejno vas, ki leži čisto blizu Hrvaške. V vasi imajo Osnovno šolo Brihtna glava, ki uprizarja pouk iz petdesetih let prejšnjega stoletja. V učilnici so stare šolske klopi in stoli, plakati, zemljevid Jugoslavije, pa tudi koruza v kotu (za klečanje nepridipravov) in palica na katedru.

Sprejel nas je »ravnatelj« šole Andrej Bajuk, nam predstavil šolo in napovedal strogo tovarišico učiteljico, ki naj jo spoštujemo in ubogamo, ker je zelo huda. In res je prišla. Vstali smo in jo pozdravili s strahospoštovanjem. Povedala je, da je to zadnja ura šolskega leta in da ne bomo imeli slovenščine ali matematike, pač pa uro deželoznanstva, ko bomo ponovili in povedali vse, kar vemo o Beli krajini. Kljub paličici v njeni roki in sem pa tja kakšnem »švrku po riti« smo

na humoren način izvedeli mnogo stvari o Beli krajini ter klenih ljudeh, ki živijo tu (o imenu Bela krajina, pečenju janca – jagenjčka, odojka, o belokranjski pogači, belokranjskem belem vinu, metliški črnini, pisanicah in drsankah, Kolpi, belokranjski narodni noši ...). Predvsem pa smo si morali zapomniti, da je najboljšo vino tisto, ki je prodano in plačano!

Nato smo obiskali Izletniško kmetijo Bajuk, ki je čisto blizu šole, blizu pa je doma tudi »ravnatelj« Andrej Bajuk. Med drugim odlično obvlada harmoniko, ima tudi svoj ansambel in poučuje igranje harmoni-

ke. Zaigral nam je nekaj pesmi, nato je sledilo okusno kosilo. Ob harmoniki smo še zapeli, nekateri tudi zaplesali in se hladili v prijetni sapici zunaj.

Nazadnje smo se podali v kletne prostore, pokušali odlična belokranjska vina in vmes še kaj zaigrali in zapeli.

Lepo smo se imeli. Bela krajina je res lepa! Že vožnja te prevzame, ljudje, ki živijo tu, in njihova kultura pa še bolj.

Hvala društvu in Izletniški kmetiji Bajuk za to prijetno doživetje, ki se ga bomo še večkrat spominjali. ●

Gluhi krvodajalci

Geni Močnik

Ponosni krvodajalci

Septembra gluhi praznujemo svoj dan. Tretjo soboto v tem mesecu je mednarodni dan gluhih. Čeprav nam komunikacijo še dodatno otežujejo zaščitne maske, smo se člani Društva oseb z izgubo sluha Dolenjske in Bele krajine že četrto leto udeležili krvodajalske akcije, ker se zavedamo, da je vsako življenje dragoceno.

Na svidenje spet čez eno leto. ●

ZVEZA DRUŠTEV
GLUHIH IN NAGLUŠNIH SLOVENCE
SLOVIAN ASSOCIATION OF THE DEAF AND HARD OF HEARING

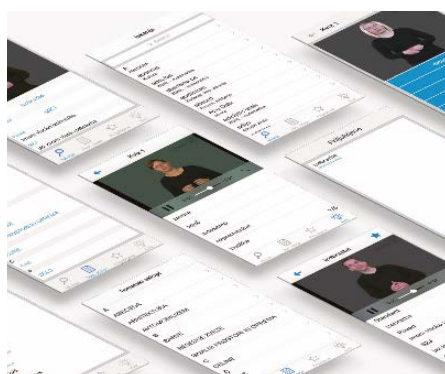
Ljubljana, Dolenjske 23
Mestnica
Telefon: +386 (0)1 584 51 00
Faks: +386 (0)1 584 51 22
E-pošta: info@szj.si
www.szj.si

Center za rabe SZJ

Slovar SZJ

ANDROID APP ON
Google play

Available on the
App Store

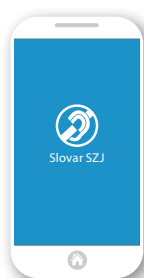

QR-KODA

Z mobilno aplikacijo Slovar SZJ si lahko zdaj ogledate videoposnetke v SZJ z uporabo optičnega čitalca QR-kod.

Uporaba QR-čitalca je preprosta:

- Korak 1 – Zaženite mobilno aplikacijo Slovar SZJ ter v meniju izberite QR (spodaj desno).
- Korak 2 – Mobilni aparat usmerite na določeno QR-kodo na listu glasila IST.

1 Namesti aplikacijo

2 Poskeniraj QR-kodo

3 Predvajaj video

GLEDALIŠKA PREDSTAVA V ZNAKOVNEM JEZIKU BEETHOVEN

Anton Petrič

Igralec Nejc Drekonja v vlogi Ludwiga van Beethovna

Program Kulture gluhih Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije je pripravil novo gledališko predstavo Beethoven v režiji Lade Orešnik, ki je bila v petek, 25. septembra 2020, ob 18. uri v gledališki dvorani SiTi teatra BTC Ljubljana.

Predstava je posvečena Ludwigu van Beethovnu, nemškemu skladatelju, enemu največjih glasbenikov vseh časov in enem najpomembnejših predstavnikov glasbenega klasicizma, ki je

na vrhuncu svoje ustvarjalnosti začel izgubljati sluh, dokler ni popolnoma oglušel. Z letošnjim letom smo vstopili tudi v Beethovno leto, ko zaznamujemo 250 let od rojstva tega glasbenega velikana. Z dopisom na prepisu svoje Šeste simfonije je pustil sled tudi v slovenskem prostoru. Da bi spoznali njegovo glasbeno veličino, je gledališka skupina ZDGNS Tihe stopinje pripravila predstavo o Beethovnu v znakovnem jeziku, kako je kljub ogluše-

losti ustvaril veličastne simfonije, ki so pustile pečat tudi v današnjem času.

Beethovno življenje je bilo polno zapletov, trpel je zaradi pešanja sluha in končno zaradi gluhotе, nekateri zgodovinarji pa menijo, da tudi za bipolarno motnjo. Pa vendar je gluhi Beethoven v zadnjem desetletju življenja, v »tretji ustvarjalni fazi«, skladal velika dela. To ni zgolj Deveta simfonija, ampak tudi Missa Solemnis, o kateri je menil, da je njegova najpopolnejša stvaritev.

Predstavo o Beethovnu smo posvetili tudi mednarodnemu tednu gluhih, v katerem Svetovna zveza gluhih zahteva, da se ponovno poudarijo človekove pravice gluhih.

Nastopili so: Nejc Drekonja, Tina Strel, Zlatka Petrač, Boštjan Hren in Petra Šiler.

Scenografija: Jelena Bolšedonova, ilustracije Rok Juršič

Kostumografija: Jelena Bolšedonova, Lada Orešnik

Predstavo so v govornem jeziku tolmačili Mojca Korenjak, Karin Brumen in Martin Klepec. ●

ODKRIJTE NOVO APLIKACIJO SPLETNE^{TV},
ki si jo lahko naložite na svoj telefon prek QR-kode.

Če se spletna stran za nalaganje ne odpre, si lahko aplikacijo na svoj operacijski sistem Android naložite tako, da v trgovini Google play v iskalnik vtipkate Spletna TV, poiščete naš logo in aplikacijo namestite na telefon. Mobilna aplikacija Spletne TV omogoča ogled in poslušanje oddaj in prispevkov ter pregledovanje novic s portala www.spletnatv.si.

EKIPNO DRŽAVNO PRVENSTVO GLUHIH V BALINANJU

Anton Petrič

Uspešna balinarska ekipa AURIS Kranj – MDGN Za Gorenjsko

AURIS Kranj – Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih za Gorenjsko je s Športno zvezo gluhih Slovenije v soboto, 5. septembra 2020, v balinarskem

centru Trata v Škofji Loki izvedlo ekipno državno prvenstvo gluhih v balinanju. Prvenstva se je udeležilo šest moških ekip in dve ženski, medtem ko je tretja ženska ekipa (DGN Južne Primorske) obtičala na poti zaradi okvare vozila. Na odprtju prvenstva je zbrane udeležence pozdravil župan občine Škofja Loka Tine Radinja. Glavni sodnik na tem prvenstvu je bil Jurij Štancer, sodnik z licenco Balinarske zveze Slovenije.

Naslov prvaka med moškimi je osvojila ekipa Društva oseb z okvaro sluha Celjske regije, ki je bila edina neporažena ekipa. Pri ženskah je bila najboljša ekipa AURIS Kranj – Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih za Gorenjsko. Tehnični delegat Športne zveze gluhih Slovenije je bil Anton Petrič.

MOŠKI – VRSTNI RED:

DOOS Celjske regije
DGN Južne Primorske
AURIS Kranj – MDGN za Gorenjsko
DGN Ljubljana
MDGN občin Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče
MDG Ljubljana

ŽENSKE – VRSTNI RED:

AURIS Kranj – MDGN za Gorenjsko
MDGN občin Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče
DGN Južne Primorske (brez odigranih tekem) ●

DRŽAVNA PRVAKA V BOVLINGU NADIŽAR IN ŠKOFOVA, MED PARI NAJBOLJŠI KRANJČANI IN NOVOGORIČANKI

Sabina Hmelina

Potem ko je bila marca razglašena epidemija in so bile zaradi preprečevanja širjenja novega koronavirusa odpovedane vse športne prireditve, je bilo državno prvenstvo gluhih za posameznike in dvojice v soboto, 26. septembra.

Za naslov najboljšega posameznika in dvojice se je v Bowling klubu 300 v Ljubljani potegovalo 23 tekmovalcev iz sedmih društev gluhih in naglušnih. Tekmovanje, ki je potekalo ob strogem upoštevanju varnostnih ukrepov, tako da so bili tekmovalci razpo-

Najboljši bovlerji na DP gluhih v bowlingu – posamično in dvojice

rejeni na kar šestnajstih stezah, je zagotovil izvajalec, Društvo gluhih in naglušnih Ljubljana. Ni pa manjkalo tekmovalnega duha in napetega spremljanja rezultatov vse do zadnjega podrtega keglja.

V moški konkurenci posamezno je naslov državnega prvaka osvojil Boris Nadižar iz društva AURIS Kranj – MDGN za Gorenjsko, s 1.051 podrtimi keglji. Med posameznicami je zmagala Valerija Škof iz DGN Podravja Maribor z 928 podrtimi keglji.

V tekmovalnem delu dvojic se je v kvalifikacije prijavilo sedem parov. Po končanih šestih igrah so se tri najboljše dvojice uvrstile v finale. Pomerili sta se dvojici DGN Ljubljana in AURIS Kranj – MDGN za Gorenjsko. S 335 proti 260 podrtih kegljev je bil boljši gorenjski par, med ženskimi dvojicami pa sta Novogoričanki z 287 podrtimi keglji slavili zmago nad Novomeščankama (264 podrtih kegljev).

REZULTATI:

DVOJICE – MOŠKI

1. mesto: Boris Nadižar in Franci Šušteršič, Auris Kranj – MDGN za Gorenjsko
2. mesto: Igor Časar in Ivan Vačovnik, DGN Ljubljana
3. mesto: Aleš Škof in Miloš Sarroč, DGN Južne Primorske B

DVOJICE – ŽENSKKE:

1. mesto: Manca Peroci in Sonja Trampuž, DGN Severne Primorske
2. mesto: Kata Nikić in Klarisa Bevc, DOZIS Dolenjske in Bele krajine

POSAMEZNO – MOŠKI:

1. mesto: Boris Nadižar, Auris Kranj – MDGN za Gorenjsko (1042 podrtih kegljev)
2. mesto: Aleš Škof, DGN Južne Primorske (1048 podrtih kegljev)
3. mesto: Franci Šušteršič, Auris Kranj – MDGN za Gorenjsko (985 podrtih kegljev)

POSAMEZNO – ŽENSKKE:

1. mesto: Valerija Škof, DGN Podravja Maribor (928 podrtih kegljev)
2. mesto: Klarisa Bevc, DOZIS Dolenjske in Bele krajine (830 podrtih kegljev)
3. mesto: Sonja Trampuž, DGN Severne Primorske (827 podrtih kegljev) ●

JADRANJE KOT NOV ŠPORTNI IZZIV

Anton Petrič

Zakaj ne bi sprejeli izziva kot jadralcev?

Športna zveza gluhih Slovenije že dobro leto sodeluje z Jadralskim klubom Pirat iz Portoroža, ki ponuja vadbo našim gluhim jadralkam. Po dolgem premoru zaradi epidemije covid-19 se bo začela sezona organizirane vadbe jadriranja v Portorožu pod vodstvom izkušenih jadralskih tekmovalcev. Da bi zagotovili kontinuirano vadbo, potrebujemo par novih jadralcev. Če je kdo med vami resen kandidat za jadriranje in ima izgubo sluha nad 55 dB na boljšem ušesu in je ljubitelj morja, zaželeno pa je tudi, da je iz Primorske, naj piše na Športno zvezo gluhih Slovenije na e-naslov: tone.petric@zveza-gns.si.

Športna panoga »jadriranje« bo uvrščena v program olimpijskih iger gluhih. Jadralski izzivi so torej pred vami! Prijave s kratkim opisom pošljite do 1. decembra 2020. ●

RIBIŠKI TURNIR NA RIBNIKU VIDEŽ

📷 Jaša Gačnikar

Udeleženci ribiškega turnirja na ribniku Videž

V Medobčinskem društvu gluhih in naglušnih občin Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče so v soboto, 22. avgusta 2020, na ribniku Videž organizirali turnir

v športnem ribolovu za gluhe in naglušne. Zbrane sta pozdravila predsednik društva Matevž Marinko in vodja športne sekcije društva Branko Brumec. Vodja tekmovanja Alojz Govedič je predstavil pravila ribiškega tekmovanja.

Tekmovanje je potekalo ekipno in posamezno. Ribolova se je udeležilo kar 22 ribičev iz sedmih društev gluhih in naglušnih Slovenije. Ekipa MDGN Slovenske Konjice A v sestavi Silvo Škerget, Peter Kvas in Matevž Marinko je osvojila ekipni del turnirja. Sledila ji je ekipa DGN Ljubljana, tretje mesto pa je osvojila ekipa MDGN Slovenske Konjice B.

Med posamezniki so bili najboljši trije ribiči po zaporedju: Igor Mežnar iz DGN Ljubljana, Silvo Škerget in Matevž Marinko (oba iz MDGN Slovenske Konjice). Ribiči so na turnirju skupaj ulovili 77,6 kilograma rib. ●

POVRATNA NOGOMETNA TEKMA GLUHIH Z VETERANI NK ROGOZNICA

📷 Peter Polanec, predsednik NK Rogoznica

Nogometna selekcija gluhih Slovenije

V soboto, 22. avgusta 2020, smo bili priča povratni tekmi med veterani NK Rogoznica in gluho selekcijo Slovenije pod vodstvom našega članskega igralca Zlatka Grujića Poliča.

Tekma je bila izredno zanimiva in zelo napeta, z veliko priložnostmi na obeh straneh. Vratarja sta svoje delo odlično opravila, tako da so tekmo odločile malenkosti.

Srečnejši na koncu so bili gluhi, ki so se tako oddolžili za poraz v juniju. Čeprav rezultat ni bil v ospredju, se je druženje spet končalo v poznih večernih urah.

Ta tekma bi lahko postala tradicija na Rogoznici, tako da se nam novo srečanje obeta spomladi 2021.

Hvala akterjem obeh ekip in čestitke za borbenost in dejstvo, da so igralci obeh ekip kljub neznosni vročini odigrali fer in športno.

REZULTAT:

- Veterani Rogoznica : Selekcija gluhih Slovenije – 1 : 3 (0 : 1)
- Zlatko Grujić Polič, 21. minuta, 0 : 1, evrogol z razdalje 30 metrov
- Agim Mersini, 55. minuta, 0 : 2
- Marko Šmid, 80. minuta, 1 : 3 ●

MARKU MAVRIJU V SLOVO

Članice in člani AURIS Kranj

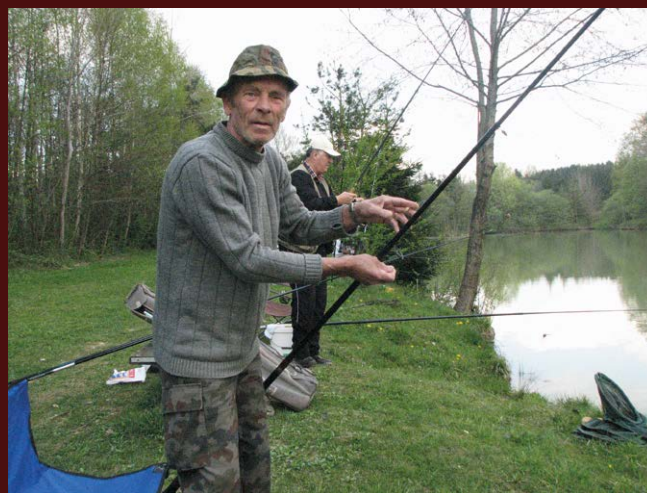
V četrtek, 16. 7. 2020, smo se na pokopališču v Šenčurju za vedno poslovili od Marka Mavrija, dolgoletnega člana Medobčinskega društva gluhih in naglušnih za Gorenjsko AURIS Kranj.

Marko se je rodil 25. 4. 1941 v veliki kmečki družini v Cerknem. Že v otroštvu ga je zaznamovala gluhot, delno pa tudi slepota, zato je prve učne korake naredil v Portoroškem centru za sluh in govor. Šolanje je nadaljeval in končal v gluhonemnici v Ljubljani, nato se je po opravljenem vajeniškem izpitu zaposlil v znameniti ljubljanski tovarni Rog. Želja po boljšem delu ga je peljala v Nemčijo, kjer se je zaposlil v tovarni v Ulmu. Delal je kot strojni ključavničar in bil med svojimi sodelavci zelo cenjen. Medtem je spoznal bodočo ženo Miro in si z njo kmalu ustvaril družino. Rodila sta se jima dva sinova in pozneje se je družini pridružilo še pet vnukov. Želja po bivanju z družino pa je bila močnejša in ga je pripeljala nazaj domov. Zaposlil se je v Centru slepih v Škofji Loki, ob tem pa z veliko vnemo in pridnostjo zgradil lastno hišo v Srednji vasi pri Šenčurju.

Njegovo delovno vnemo smo zelo dobro poznali tudi v našem društvu, saj je poprijel za vsako delo tako pri gradnji in vzdrževanju lastne hiše, kar ne nazadnje dokazuje evidenca prostovoljcev pri gradnji naše društvene hiše na Hujah 23a. Vseskozi je bil tudi aktiven član v organih društva, član skupščine in član izvršnega odbora. Skupaj s kolegi svoje generacije je bil pobudnik in tvorec številnih idej in predlogov za razvoj in obstoj društva. Zelo aktiven je bil tudi na športnem področju tako v ribolovu kot balinanju, o čemer pričajo tudi osvojene medalje in pokali v športnih vitrinah društva.

Še posebej poznan pa je bil kot zbiratelj značk in kovancev in večkrat nam je v društvo prinesel pokazat svoje bogate zbirke, ki smo si jih vedno z zanimanjem ogledovali in občudovali. S svojimi

rokami je ustvarjal nepozabne izdelke iz kovine. Izdeloval je prekrasne figure in druge izdelke, ki smo jih skupaj z drugimi ustvarjalci dali javnosti na ogled na skupnih razstavah o društvenem kulturnem ustvarjanju. Dostikrat pa je tudi drugim članom pomagal iz zagate, kadar smo potrebovali kakšen kovinski izdelek, ki ga v trgovinah ni bilo mogoče kupiti.

Vse dokler jima je skupaj z ženo zdravje še dopuščalo, sta bila redna gosta številnih društvenih srečanj, delavnic, izletov, piknikov, skupnih praznovanj in predvsem delovnih akcij pri vzdrževanju hišnih prostorov in okolice društva. Pri tem je bil Marko dejansko nepogrešljiv in vedno med prvimi, ki so poprijeli za delo. Zagotovo bo vsem nam ostal v lepem spominu kot vzor pripadnosti, načelnosti in izjemne predanosti Društvu AURIS.

Žal je bila bolezen močnejša in v naših društvenih vrstah je zazevala praznina in boleč spomin na človeka, prijatelja in sopotnika, ki mu nikoli ni bilo žal časa in volje za našo skupno lepšo in boljšo prihodnost.

Dragi naš Marko, hvala ti za vsa dobra dela in za vse ure, ki smo jih preživeli skupaj. Neizmerno te bomo pogrešali, počivaj v miru in naj ti bo lahka domača gruda. ●

ZDGNS

Slovar SZJ

Slovar slovenskega znakovnega jezika Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije tudi na voljo kot brezplačna mobilna aplikacija.

✓ Iskalnik

Iskanje videoposnetkov po besedah ali besednih zvezah

✓ Govor

Iskanje videoposnetkov s pomočjo govora

✓ Kategorije

Iskanje videoposnetkov po kategorijah, tematskih sklopih, pravljičah, mednarodnih kretnjah in učnih primerih

✓ Kviz

Opravljanje kvizov za utrditev znanja pisane besede in znakovnega jezika

✓ QR

Čitalec QR kod za ogled videoposnetkov szj

✓ Gluhoslepi

Prilagoditev kontrasta in velikosti pisave za gluhoslepe

Available on the iPhone
App Store

Get it on
Google play

PRIJAVA NA SMS-OBVESTILA

S kratkimi telefonskimi obvestili želi Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije obveščati uporabnike o izrednih dogodkih, novicah in ukrepih, ki so pomembni za uporabnike.

Prejemanje naših SMS-obvestil je za uporabnike brezplačno.

Podatki o uporabniku – priimek in ime *

Mobilna tel. številka
(vpisati brez presledkov in ločil) *

---

* zahtevani podatki

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije (v nadaljevanju: izvajalec) se zavezuje, da bo skrbno varovala osebne podatke uporabnikov, pridobljene ob prijavi v sistem za obveščanje. Podatki se bodo zbirali, pridobivali, hranili in obdelovali izključno za namene obveščanja o izrednih dogodkih in za namene obveščanja o dogodkih, povezanih z aktivnostmi izvajalca.

Podatki so varovani v skladu z zahtevami zakona, ki ureja varstvo osebnih podatkov, in zakona, ki ureja elektronsko poslovanje ter elektronski podpis. Izvajalec se zavezuje, da bo zbrane podatke hranil le toliko časa, kot je potrebno za doseg namena, zaradi katerega so bili zbrani.

Uporabnik v postopku registracije posreduje zahtevane osebne podatke. Vsak uporabnik samos-

tojno odgovarja za vsebine, ki jih vpiše ob spletni prijavi. Uporabnik potrjuje, da je bil pred registracijo ustrezno seznanjen z obsegom in namenom obdelave osebnih podatkov, ki jih je dal na voljo ob registraciji. Uporabnik ob registraciji podaja osebno privolitev, da lahko izvajalec obdeluje osebne podatke, ki jih uporabnik posreduje ob prijavi v sistem za obveščanje.

Izvajalec se zavezuje, da osebnih podatkov in kontaktnih informacij uporabnikov ne bo uporabljal v druge namene ter jih brez izrecnega dovoljenja uporabnika, razen če bi to zahtevala veljavna zakonodaja, ne bo razkril tretjim osebam. V času upravljanja z osebnimi podatki ima posameznik v skladu z veljavno zakonodajo možnost vpogleda, prepisa, kopiranja, dopolnitve, popravkov, blokiranja in izbrisa osebnih podatkov v zbirki podatkov. Izvajalec bo pridobljene podatke varoval in preprečeval njihovo zlorabo. Osebne podatke lahko izvajalec uporablja do preklica prijave.

Izpolnjeni obrazec pošljite na naslov:

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije

Drenikova 24

1000 Ljubljana

ali

po telefaksu: 01 500 15 22

Kraj in datum:

Podpis uporabnika:

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE VAS VLJUDNO VABI, DA SE UDELEŽITE ENE IZMED KRVODAJALSKIH AKCIJ V OKTOBRU 2020

Krvodajalske akcije potekajo v krajih:	Krvodajalce prosimo, da se predhodno naročite na darovanje krvi na objavljene telefonske številke:	Datum krvodajalske akcije
Zagorje – v Kulturnem centru Delavski dom v Zagorju (7.00–13.00)	051/389 270, 051/671 147, 030/716 796	1. 10.
Rogaška Slatina – v kulturnem centru (7.00–10.30)	03/423 35 97 Pokličete lahko ob delavnikih, od 7.30 do 15. ure.	1. 10.
Slovenska Bistrica – v prostorih PGD Slovenska Bistrica (7.30–11.00)	02/321 22 71 ali 041/320 796 Pokličete lahko vsak dan ob delavnikih, od 7. do 15. ure.	2. 10.
Ljubljana – v Zavodu RS za transfuzijsko medicino	051/389 270, 051/671 147, 030/716 796	2. 10.
Kamnik – v Domu kulture Kamnik (7.00–13.00)	051/389 270, 051/671 147, 030/716 796	5. 10., 6. 10.
Maribor – ŠOUM – v prostorih Medicinske fakultete Maribor (7.30–13.00)	02/321 22 71 ali 041/320 796 Pokličete lahko vsak dan ob delavnikih, od 7. do 15. ure.	5. 10., 6. 10.
Ljubljana – ŠOU – v Zavodu RS za transfuzijsko medicino	051/389 270, 051/671 147, 030/716 796	7. 10.
Vitanje – v Noordung centru (7.00–11.00)	03/423 35 97 Pokličete lahko ob delavnikih, od 7.30 do 15. ure.	8. 10.
Ilirska Bistrica – v domu na Vidmu (7.00–13.00)	051/389 270, 051/671 147, 030/716 796	8. 10.
Sv. Trojica – v prostorih Rdečega križa Sv. Trojica, Mariborska 1, (7.30–10.30)	02/321 22 71 ali 041/320 796 Pokličete lahko vsak dan ob delavnikih, od 7. do 15. ure.	9. 10.
Ljubljana – v Zavodu RS za transfuzijsko medicino	051/389 270, 051/671 147, 030/716 796	9. 10.
Zreče – v Hotelu Dobrava (7.00–13.00)	051/389 270, 051/671 147, 030/716 796	12. 10.
Slovenske Konjice – v dvorani Konjičanka (7.00–13.00)	051/389 270, 051/671 147, 030/716 796	13. 10., 14. 10.
Jurovski Dol – v osnovni šoli Jurovski dol (97.30–10.30)	02/321 22 71 ali 041/320 796 Pokličete lahko vsak dan ob delavnikih, od 7. do 15. ure.	14. 10.
Rimske Toplice – v osnovni šoli (7.00–10.00)	03/423 35 97 Pokličete lahko ob delavnikih, od 7.30 do 15. ure.	15. 10.
Stražišče – v dvorani Prošport Stražišče (7.00–13.00)	051/389 270, 051/671 147, 030/716 796	15. 10.

Ljubljana – v Zavodu RS za transfuzijsko medicino	051/389 270, 051/671 147, 030/716 796	16. 10.
Radenci – v Dijaškem domu SŠGT Radenci (7.30–12.00)	02/321 22 71 ali 041/320 796 Pokličete lahko vsak dan ob delavnikih, od 7. do 15. ure.	16. 10.
Grosuplje – v družbenem domu Grosuplje (7.00–13.00)	051/389 270, 051/671 147, 030/716 796	19. 10.
Ravne pri Šoštanju – v rekreacijskem in kulturnem središču Ravne pri Šoštanju (8.00–12.00)	02/321 22 71 ali 041/320 796 Pokličete lahko vsak dan ob delavnikih, od 7. do 15. ure.	19. 10.
Dobrepolje – v Jakličevem domu na Vidmu – Dobrepolje (7.00–12.00)	051/389 270, 051/671 147, 030/716 796	20. 10.
Šentvid pri Stični – v dvorani župnišča (7.00–12.00)	051/389 270, 051/671 147, 030/716 796	21. 10.
Muta – v osnovni šoli Muta (7.30–12.00)	02/321 22 71 ali 041/320 796 Pokličete lahko vsak dan ob delavnikih, od 7. do 15. ure.	21. 10.
Prebold – v hotelu Prebold (7.00–10.00)	03/423 35 97 Pokličete lahko ob delavnikih, od 7.30 do 15. ure.	22. 10.
Ivančna Gorica – v srednji šoli Josipa Jurčiča (7.00–13.00)	051/389 270, 051/671 147, 030/716 796	22. 10.
Cerkvenjak – v osnovni šoli Cerkvenjak (7.30–12.00)	02/321 22 71 ali 041/320 796 Pokličete lahko vsak dan ob delavnikih, od 7. do 15. ure.	23. 10.
Ljubljana – v Zavodu RS za transfuzijsko medicino	051/389 270, 051/671 147, 030/716 796	23. 10.
Črnomelj – v osnovni šoli Mirana Jarca (7.00–13.00)	051/389 270, 051/671 147, 030/716 796	26. 10.
Železniki – v osnovni šoli (7.00–13.00)	051/389 270, 051/671 147, 030/716 796	27. 10.
Radlje ob Dravi – v osnovni šoli (7.30–12.00)	02/321 22 71 ali 041/320 796 Pokličete lahko vsak dan ob delavnikih, od 7. do 15. ure.	28. 10.
Škofja Loka – v Šolskem centru Škofja Loka, Podlubnik 1b (7.00–13.00)	051/389 270, 051/671 147, 030/716 796	28. 10., 29. 10.
Luče – v osnovni šoli (7.30–11.00)	03/423 35 97 Pokličete lahko ob delavnikih, od 7.30 do 15. ure.	29. 10.
Škofja Loka – v Šolskem centru Škofja Loka, Podlubnik 1b (7.00–13.00)	051/389 270, 051/671 147, 030/716 796	30. 10.
Poljčane – v osnovni šoli (7.30–11.00)	02/321 22 71 ali 041/320 796 Pokličete lahko vsak dan ob delavnikih, od 7. do 15. ure.	30. 10.

Popravek:

V julijsko-avgustovski številki glasila Iz sveta tišine na strani 29 pod naslovom članka »Tončkov dom na Lisci gostil akcijo Gluhi strežejo v planinskih kočah« je bil naveden napačen avtor. Avtorica članka je Maja Kuzma Ganič.

Na zadnji strani iste številke se je dvakrat pojavil napovednik iste akcije GSPK, in sicer 7. in 8.

marec v Tumovi koči na Slavniku. Izpadel je napovednik akcije GSPK za 5. september 2020 v Planinskem domu Tamar. Besedilo za Pogačarjev dom na Kriških podih je bilo nepravilno izpisano.

Iniciativi Gluhi strežejo v planinskih kočah se opravičujemo za nenamerne napake. ●

Uredništvo glasila IST

DARUJ ENERGIJO ZA ŽIVLJENJE

PREVERITE STANJE ZALOG KRVI WWW.DARUJ-KRI.SI

Spoštovane krvodajalke in krvodajalci, prosimo vas, da pokličite na telefonsko številko, ki ste jo prejeli v vabilu ali na vam najbližji transfuzijski center, da se dogovorite o dnevu in uri prihoda.

OPOMBA:

Kri lahko darujete tudi izven terenskih krvodajalskih akcij, v okviru urnika delovanja transfuzijske službe.

ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA TRANSFUZIJSKO MEDICINO LJUBLJANA

Naslov: Zavod RS za transfuzijsko medicino Ljubljana, Šlajmerjeva 6, 1000 Ljubljana.

Pokličite na: **051/389 270, 051/671 147** ali **030/716 796** in se dogovorite o uri prihoda.

Odvzem krvi vsak delovni dan: 7.00–15.00.
Krvodajalci lahko brezplačno parkirajo na parkirišču Zavoda RS za transfuzijsko medicino, ki je dostopno iz Šlajmerjeve ulice. Parkirišča so krvodajalcem na voljo za kovinsko ograjo ekološkega otoka, ob zidu pred zapornico in za zapornico.

CENTER ZA TRANSFUZIJSKO DEJAVNOST NOVO MESTO

Zavod RS za transfuzijsko medicino,
Naslov: Splošna bolnišnica Novo mesto, Šmihelska 1, 8000 Novo mesto.

Tel.: **01/543 83 40**

Ponedeljek: 7.00–11.00

Torek: 7.00–11.00

Četrtek: 7.00–11.00

CENTER ZA TRANSFUZIJSKO DEJAVNOST SLOVENJ GRADEC

Zavod RS za transfuzijsko medicino,
Naslov: Gosposvetska 3, 2380 Slovenj Gradec.

Tel.: **01/543 83 51**

Torek: 7.30–11.00

Četrtek: 7.30–11.00

CENTER ZA TRANSFUZIJSKO DEJAVNOST TRBOVLJE

Zavod RS za transfuzijsko medicino,
Naslov: Splošna bolnišnica Trbovlje, Rudarska 9, 1420 Trbovlje.

Tel.: **051/649 350**

Petek: 7.30–11.00

Krvodajalci lahko brezplačno parkirajo na parkirišču Restavracije in kavarne K5, kjer je za krvodajalce organizirana malica po odvzemu krvi.

CENTER ZA TRANSFUZIJSKO DEJAVNOST IZOLA

Zavod RS za transfuzijsko medicino,
Naslov: Splošna bolnišnica Izola, Polje 35, 6310 Izola.

Tel.: **01/543 83 60, 05/660 62 30**

Naročanje na odvzem: **(05) 660 62 39**

Torek: 7.30–11.00

Četrtek: 7.30–11.00

Petek: 7.30–11.00

CENTER ZA TRANSFUZIJSKO DEJAVNOST JESENICE

Zavod RS za transfuzijsko medicino,
Naslov: Splošna bolnišnica Jesenice, Titova 112, 4270 Jesenice.

Tel.: **01/543 83 64, 04/586 83 08**

Petek: 7.30–11.00

CENTER ZA TRANSFUZIJSKO DEJAVNOST NOVA GORICA

Zavod RS za transfuzijsko medicino,
Naslov: Splošna bolnišnica Nova Gorica, Ulica padlih borcev 13, 5290 Šempeter pri Novi Gorici.

Tel.: **01/543 83 52, 05/330 11 76**

Ponedeljek: 7.30–11.00

Torek: 7.30–11.00

Sreda: 7.30–11.00

CENTER ZA TRANSFUZIJSKO MEDICINO UKC MARIBOR

UKC Maribor, Ljubljanska 5, 2000 Maribor.

Tel.: **02/321 22 71, 041/320 796**

Ponedeljek: 7.00–12.00

Torek: 7.00–12.00

Četrtek: 7.00–12.00

ENOTA ZA TRANSFUZIJSKO DEJAVNOST PTUJ

UKC Maribor,
Center za transfuzijsko medicino,
Naslov: Splošna bolnišnica dr. Jožeta Potrča, Potrčeva 23–25, 2250 Ptuj.

Tel.: **02/749 14 37**

Naročanje na odvzem: **051/615 124**

Torek: 7.00–12.00

Četrtek: 7.00–12.00

ENOTA ZA TRANSFUZIJSKO DEJAVNOST MURSKA SOBOTA

UKC Maribor,
Center za transfuzijsko medicino,
Naslov: Splošna bolnišnica Murska Sobota, Rakičan, Ulica dr. Vrbnjaka 6, 9000 Murska Sobota.

Tel.: **02/512 35 93**

Naročanje na odvzem: **031 398 451**

Ponedeljek: 7.00–12.00

Četrtek: 7.00–12.00

TRANSFUZIJSKI CENTER CELJE

Splošna bolnišnica Celje,
Oblakova 5, 3000 Celje.

Tel.: **03/423 35 97**

Ponedeljek: 7.30–10.30

Torek: 7.30–10.30

Sreda: 7.30–10.30